LAISVĖ
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaca, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis

Dalis Queens apskrityje (N. Y.)	$10.00
Kanadoje	$10.00
Kitur užsienyje	$12.00
Jungtinėse Valstijose	$9.00

Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 72 * * * * * Ozone Park 17, N. Y. Antr., rugsėjo (Sept.) 12, 1961 * * * * * METAI 50-ji

KRISLAI

Už visų mūsų teises!
Spaudos piknikas.
Auksinė idėja.
Akių muilintojai.
Tik vienas tikras kelias.
Dar vienas pranešimas.

— Rašo A. Bimba —

Šio mėnesio 23 ir 24 dienomis Niujorke įvyks sąskrydis, kuriuo turėtų susirūpinti visa Amerikos pažangioji visuomenė. Neatsilikime ir mes lietuviai.

Tai bus iš visos plačios Amerikos suvažiavimas demokratinėms teisėms ginti. Tai bus rimta, didelė pradžia kovai už panaikinimą tokių reakcinių įstatymų kaip McCarran Act, Smith Act, etc.

Oficialiai suvažiavimas pavadintas "National Assembly for Democratic Rights." Kviečiamos visos liaudiškos organizacijos prisiųsti delegatus. Suvažiavimą šaukia keli šimtai įžymiausių visuomenininkų. Jų tarpe — daug dvasininkų, profesorių, gydytojų, rašytojų. Mūsų organizacijos turėtų skaitlingai dalyvauti.

—:—

Naujosios Anglijos lietuvių rudeninis piknikas įvyks ateinantį sekmadienį, rugsėjo 17 dieną, Worcester, Mass. Tikimasi gero, skaitlingo pikniko. Man irgi teks garbė jame dalyvauti. Susieisime, pasikalbėsime, smagiai laiką praleisime, ir tuo pačiu laiku paremsime savo spaudą.

Pikniko publiką dainomis palinksminti vyksta iš Brooklyno mūsų Aido choro šaunusis kvartetas (kurį sudaro Buknienė, Čepulienė, Rušinskienė ir Ventienė), vadovaujamas mūsų mielosios Mildred Stensler. Be abejo, ten bus Usterio duetas (Dirvelienė ir Šabaliauskas). Ir dar kas daug daugiau...

—:—

Mažytės, bet kovingos Ghanos, prieš keletą metų buvusios angglų kolonijos, prezidentas Dr. Kwame Nkrumah yra vienas iš gabiausių ir pažangiausių naujam, nepriklausomam gyvenimui pakilusios Afrikos vadų. Sakoma, kad jis yra plačiai studijavęs marksizmą.

Pasikalbėjime su pažangaus savaitraščio "National Guardian" korespondentu Kumar Goshal Nkrumah jaudinančiai kalbėjo apie Afrikos ateitį.

"Ko aš labiausiai bijau," jis pareiškė, "tai to, kad jeigu mes afrikiečiai nesusivienysime, tai mes greitu laiku pradėsime kovoti tarpusavyje." Girdi, buvę Afrikos viešpačiai dar pakurstys afrikiečius vieni kitus smaugti.

Prezidento Nkrumah pastaba vietoje. Pav., kai paskutinėje neeilinėje Jungtinių Tautų Asemblėjos sesijoje buvo svarstomas Tunisijos skundas prieš francūzus, kai kurios Afrikos tautos nepasmerkė francūzų, nepalaikė Tunisijos. Vadinasi, jos tebėra įtakoje savo buvusiųjų pavergėjų. Tai bloga.

—:—

Dar Amerikos lietuviai turime ir tokį sutvėrimą kaip "Lietuvių Katalikų mokslo akademija." Kokie "mokslininkai" tą akademiją sudaro, tai parodo įvykęs jos 4-tas suvažiavimas Chicagoje.

Suvažiavimą pradėjo su mišiomis ir maldomis. Prezidiume sėdėjo ir susirinkusius "mokslininkus" už nosies vedžiojo vyskupas Brizggys, prelatas Juras, prelatas Albavi-

(Tąsa 5-tam pusl.)

"Jeigu karas kils, tai jis bus atominis," sako Chruščiovas

Maskva. — "New York Times" kolumnistas C. L. Sulzbergeris turėjo ilgą pasikalbėjimą su TSRS premjeru Chruščiovu. Kolumnistas statė klausimus, o Chruščiovas atsakinėjo. Kas dėl karo pavojaus, tai Chruščiovas sakė:

"Tarybų Sąjunga nepradės karo nei prieš jokią šalį. Mes norime taikoje gyventi su visomis tautomis ir nenorime nieko užpulti. Mes turime visko, kas reikalinga plėtimui mūsų ekonomikos, kultūros, mokslo ir kitų reikalų. Mažai ko mums trūksta dėl klimato sąlygų, tai tą nusiperkame kitose šalyse. Mes norime prekybos su visomis šalimis. Mes neesame kolonistai ir smerkiame imperializmo tikslus ir karus. Mes už taiką visame pasaulyje".

Toliau Chruščiovas sakė, kad tie, kurie pasakoja, būk kilus karui bus galima išvengti atominių ginklų, tai arba jiems stokuoja supratimo, arba jie tyčia meluoja. Chruščiovas sakė:

"Prileiskime, kad abidvi pusės pasižadėjo nevartoti atominių ginklų, kurių turi pilnus sandėlius. Kas atsitiktu, jeigu imperialistai pradėtų karą? Argi galėtų bent kurį pusė susilaikyti nuo atominių ginklų, matydama, kad ji pralaimi karą? Nėra abejonės, kad ji pavartotų atominius ginklus ir tai būtų atominis, viską naikinantis karas".

Chruščiovas sakė, kad jis sutinka susieiti su prezidentu Kenedžiu ir tartis pašalinimui nesutikimų. Jis sakė, kad po baigimo nesutikimų Vokietijos reikalais, Tarybų Sąjunga užkviestų į svečius prezidentą Kenedį. Jis sakė, kad faktas yra, jog dabar randasi dvi Vokietijos ir su tuo reikia visiems sutikti. Vakarinis Berlynas gali būti laisvas miestas, kurio susisiekimą tvarkys Vokiečių Demokratinė Respublika, nes jis yra jos teritorijoje.

Chruščiovas už tai, kad visos kariavusios valstybės pasirašytų taikos sutartį su Vokietijomis. Bet jeigu Vakarai atsisakys, tai tada Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės šalys pasirašys taikos sutartį su Vokiečių Demokratine Respublika (Rytų Vokietija).

Chruščiovas sakė, kad atominių bombų bandymas priklauso nuo generalinio nusiginklavimo. Nesąmonė reikalauti, kad TSRS nedarytų bandymų, kada NATO narė - Francūzija tas bombas bando ir pries tai nieko nesako kiti NATO nariai.

Naujas suokalbis prieš Kubos liaudį

Guatemala. — Guatemalos prezidentas Miguelis Fuentes pareiškė, kad greitu laiku Guatemaloje bus sudaryta Kubos pabėgėlių valdžia priešakyje su buvusiu prezidentu Dr. Carlos Prio Socarras.

Komercinė spauda rašo, kad Kubos pabėgėliai Guatemaloje, Miami, New Yorke ir Washingtone jau susitarė sudaryti tokią "valdžią". Guatemala, kuri yra nutraukus diplomatinius ryšius su Kuba, sutinka duoti tai valdžiai prieglaudą. Taip pat, ta spauda rašo, kad numatoma, jog dvylika Amerikos valstybių pripažins pabėgėlių valdžią.

Guatemalos valstybė randasi Centralinėje Amerikoje, tik už Karibėjos jūros nuo Kubos. Ji užima 42,042 ketv. mylių plotą ir turi 3,500,000 gyventojų. Pati Guatemala yra silpna. Ji mažai ką gali padėti Kubos pabėgėliams ginklais ir kitokiais reikmenimis, bet tuo juos aprūpins kitos valstybės.

Ukrainos gazas jau pasiekė Vilnių

Vilnius. — Rugpiūčio 14 dieną jau buvo uždegtas deglas ukrainiško gazo (dujų). Iš tarybinės Ukrainos iki Vilniaus nutiesta apie 450 mylių ilgio vamzdžiai, kuriais eina gazas.

Vilniuje laukiant gazo buvo atlikti dideli darbai: apie 25 mylios ilgio nutiesta požeminių vamzdžių. Naturalis gazas Vilniuje, ir kituose miestuose, pakeis anglį ir kitokį kurą.

Bonna. — Vakarų Vokietija didina savo armiją.

Kenedis už francūzų apginklavimą

Washingtonas. — Prezidentas Kenedis kreipėsi į Kongresą, kad leistų apginkluoti atominiais ginklais Francūzijos jėgas ir jas lavinti vartoti tuos ginklus.

Kaip žinia, Francūzijos prezidentas De Gaulle yra piktai nusistatęs prieš Tarybų Sąjungą ir kitas socialistines šalis. Jis reikalauja vartoti ginklą Berlyno nesutikimų sprendimui.

Manila. — Atvyko naujas Pakistano ambasadorius Dr. Malikas.

Brazilijoj susidaro koalicinė valdžia

Brasilia. — Buvęs Brazilijos viceprezidentas Goulartas prisiekdintas Brazilijos prezidentu ir tuojau ėmė veikti suorganizavimui koalicinės vyriausybės.

Pagal pataisytą šalies konstituciją prezidentas paskyrė premjerą, kurį užgiria Kongresas, ir kuris bus atsakomingas prieš Kongresą. Goulartas sakė, kad tai gera tvarką ir į premjero vietą paskyrė social-demokratą Dr. Tancredo Neves.

Kai dėl bendrų Brazilijos reikalų, tai Goulartas sakė: "Mes, Brazilijos žmonės, turime bendrai veikti, nes priešakyje bus dar daug kovų už šalies laisvę", tai yra, kovų prieš užsienio kapitalizmo įsigalėjimą. Toliau jis sakė: "Negali būti pesimizmo, jeigu liaudis supranta savo ateities reikalus ir kovoja prieš tas kliūtis, kurios stovi skersai kelio link liaudies demokratijos".

Afganistanas jau nutraukė ryšius su Pakistanu

Kabulas. — Afganistano valstybė nutraukė diplomatinius ryšius su Pakistanu. Tarp šių valstybių jau apie septyneri metai yra nesutikimas dėl Pešavaro sričių, kurias Pakistanas yra paveržęs. Ten gyvena apie keturi milijonai "paštų" giminės žmonių, tokių, kurie sudaro Afganistano valstybės dalį gyventojų. Pereitais metais paštai buvo masiniai sukilę, tą sukilimą Pakistano armija ir orlaivynas žiauriai nuslopino.

Afganistano valstybė randasi tarp Tarybų Sąjungos, Irano (Persijos), Šiaurės Pakistano ir Kinijos. Ji užima 250,000 ketv. mylių plotą ir turi 15,000,000 gyventojų. Laikosi neutrališkos politikos ir geruose santykiuose su Tarybų Sąjunga ir iš pastarosios gauna daug finansinės ir technikinės pagalbos.

Pakistano valstybė susideda iš dviejų dalių, jas skiria Indija. Viena dalis nuo antrosios yra apie 1,000 mylių atstoje. Šiaurės Pakistanas užima 310,236 ketv. mylių plotą ir randasi prie Afganistano. Rytinis Pakistanas yra prie Burmos užima 54,500 ketv. mylių plotą. Abu Pakistanai turi arti 100,000,000 gyventojų. Pakistanas įeina į SEATO karo sąjungą. Jis daug pagalboos gauna iš JAV.

Vėliausios žinios

Galveston, Texas. — Labai galingas uraganas "Carla" pasiekė Louisiana ir Texas valstijas. Jo vėjas yra apie 150 mylių per valandą. Numatoma, kad padarys baisių nuostolių. Iškraustyta apie 250,000 žmonių.

Detroitas. —General Motors Corp. neišpildė unijos reikalavimų. United Automobile Workers unija šaukia 350,000 darbininkų į streiką.

Paryžius. — Dešinieji militaristai metė bombą į De Gaulle automobilį, bet nepataikė, De Gaulle išliko sveikas.

Washingtonas. — Koks tai piktadaris buvo padegęs TSRS ambasados namą, bet ambasados žmonės gaisrą užgesino.

Atlantic City, N. J. — Miss America 1962 metams išrinkta Maria Beale Fletcher, 19-kos metų amžiaus mergina iš North Carolina valstijos.

Washingtonas. — James M. Landis pasitraukė iš prez. Kenedžio patarėjų.

New Delhi. — Grįžo iš Maskvos Indijos premjeras Nehru. Jis mano, kad netrukus įvyks Tarybų Sąjungos, Anglijos, Francūzijos ir Jungtinių Valstijų vadų konferencija Berlyno, Vokietijų ir nusiginklavimo reikalais.

Paryžius. — Amerikos lėktuvu Trans World Airlines užšakė Francūzijoje pastatyti 30 sprūsminių lėktuvų. Už juos sumokės $100,000,000.

Washingtonas. — Turkijoje JAV daro karo manevrus arti TSS sienos. Dalyvauja ir 2,000 parašiūtininkų.

Maskva. — TSRS protestavo prieš JAV, kurių keturi malunsparniai ir keli "jet" kariniai lėktuvai skraidė virš Tarybų Sąjungos tankerio "Vokulenchuk" Kubos pakraštyje.

Geneva. — JAV delegatas Harrimanas pareiškė: "Būtų stebuklas, jeigu galima būtų susitarti Laoso reikalais".

Maskva. — TSRS atmetė JAV ir Anglijos notas.

"Žmoniškumas ir taika paims viršų," sako Tar. Sąjunga

Maskva. — Tarybų Sąjungos vyriausybė išleido atsakymą į Vakarų daromus kaltinimus dėl atnaujinimo atominių bandymų. TSRS savo pareiškime tarpe kitko sako:

"Vakarų kaltinimai Tarybų Sąjungai dėl panaujintų atominių bombų bandymų negalės suklaidinti tikruosius taikos ir žmoniškumo šalininkus. Tą jau rodo neprisijungusių valstybių konferencija Belgrade.

Tarybų Sąjunga panaujino atominių ginklų bandymą niekam negrąsindama, nuo nieko nereikalaudama teritorijų ir pareikšdama, kad ji pirmoji niekados nepavartos atominio ginklo prieš kitas šalis. Tarybų Sąjunga imasi tų žingsnių, kad atgrąsintų agresorius, kurie su ugnimi žaidžia, kad duotų jiems suprasti, jog yra pasaulyje jėgų, kurios galės suvaldyti tuos, kurie patys nesusivaldys...

Tarybų Sąjunga yra įsitikinus, kad visi jos draugai supras tai, kad ji visada buvo ir yra už pilną nusiginklavimą, už karų panaikinimą, už tai, kad ateityje žmonija galėtų būti laisva nuo apsiginklavimo naštos ir nuo karo baimės...

Tarybų Sąjunga pakartoja, kad ji buvo ir yra pasirengus pasirašyti pilno nusiginklavimo sutartį ir padaryti galą atominiams ginklams, kai tik prie to bus pasirengusios Vakarų valstybės... Tarybų Sąjunga trokšta, kad pasaulio žmonės lenktyniautų ne apsiginklavimo srityje, bet kad jie ramiai, be karo baimės galėtų plėsti prekybą, dalintis mokslo patyrimais, lenktyniautų, katrie iš jų daugiau pagamina naudingų žmonių gyvenimui reikmenų.

Tarybų Sąjunga yra įsitikinus, kad jokie iškraipymai jos pozicijos, piktieji šauksmai, kurstymai ir šantažas negalės suklaidinti žmones, nes jos pozicija buvo ir yra aiški: už pilną visų nusiginklavimą, už griežtą kontrolę prižiūrėjimo, idant nė viena valstybė negalėtų laužyti sutarties. Mes esame tikri, kad žmoniškumas ir taikos šalininkai paims viršų, kad agresoriškos jėgos, kurios siekia viešpatauti virš kitų tautų, bus sumuštos".

Berlynas. —Vokiečiu Demokratinės Respublikos darbininkai siunčia valdžiai pasižadėjimus, kad jie daugiau gamins, idant valstybė būtų galingesnė priešų kėslų atmušimui.

Geras žingsnis prie nusiginklavimo

Belgradas. — Neprisijungusių valstybių suvažiavimas apibūdino tarptautinę padėtį, pasisakė prieš Vakarų kolonializmą, už Alžyro, Angolos ir kitų kolonijų laisvę, už Kubos ir kitų Lotynų Amerikos šalių žmonių teisę sutvarkyti savo reikalus, kaip jiems atitinka, prieš imperialistų bazes kitose šalyse ir pasiūlė rimtus žingsnius prie visų nusiginklavimo.

Suvažiavimas reikalauja, kad nusiginklavimo svarstyme turi dalyvauti ir neprisijungusios šalys, nes karo pavojus yra viso pasaulio žmonėms pavojus.

Suvažiavimas reikalauja, kad būsimoji Jungtinių Tautų Asamblėja nutartų: arba sušaukti Jungt. Tautų Asamblėjos specialią sesiją nusiginklavimo svarstymui, arba sušauktų viso pasaulio valstybių konferenciją nusiginklavimo reikalais.

Suvažiavimo pareiškimas siūlo, kad būtų eita prie uždraudimo ir panaikinimo atominių ir kitokių ginklų, kad pasaulis būtų saugus nuo karo.

Po pasigyrimų ir vėl verksmai

Vietnamo vyriausybė jau gyrėsi, kad "sumušė partizanus". Rodosi, kad ji tą galėtų padaryti, nes turi 150,000 vyrų armiją, dar prieš partizanus veikia apie 60,000 žandarų, gi partizanų organizuotų yra tik apie 15,000.

Bet partizanai, tai liaudies kovotojai. Jiems gelbėja darbininkai, ryžių augintojai ir pažangieji inteligentai. Dabar Vietnamo vyriausybė vėl prašo JAV talkos, nes "partizanai sudaro pavojų".

Sako: Slėptuvės jau nieko nereiškia

Maskva. — "Krasnaja Zvezda", Tarybų Sąjungos gynybos jėgų organas, rašo, kad Vakaruose, o ypatingai Jungtinėse Valstijose, kalbos apie slėptuves, būk jų pagalba galima išgelbėti gyvybę, tikrumoje nieko nareiškia.

Atominės bombos nuo 10 iki 100 milijonų tonų dinamito jėgos yra taip galingos, kad jos gali sunaikinti visokias slėptuves.

Shannon, Airija. — Susikūlė United States Airlines lėktuvas ir žuvo 83 žmonės.

LAISVE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY
PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays.
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 ———— ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	$9.00	Canada and Brazil. per year	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada and Brazil, 6 months	$5.00
Queens Co. .... $10.00 per year		Foreign countries, per year	$12.00
Queens Co., $5.50 per six months		Foreign countries, 6 months	$6.50

Negrų vaikai---drąsuoliai

PRAĖJUSIĄ SAVAITĘ beveik visose šalies mokyklose prasidėjo mokslo metai. Milijonai ir milijonai vaikų bei jaunuolių suplaukė į mokyklas. Natūralu, jog, ryšium su atidarymu mokyklų, vėl plačiai iškils integracijos klausimas. Daug kalbama ir rašoma apie visoje eilėje pietinių valstijų miestų pravedimą integracijos. Su džiaugsmu rodoma į tuos miestus, kur negrų vaikai be fizinio pasipriešinimo įleidžiami į iki šiol buvusias vien tik baltųjų mokyklas.

Tai, žinoma, geras, sveikintinas reiškinys. Deja, jis dar mažai ką tepasako. Tūkstančiai mokyklų pietinėse valstijose pasilieka segreguotos. Pati segregacija pravedama tik dėl "svieto akių". Ar galima vadinti desegreguota mokyklą, kurion pagaliau sutikta įsileisti du ar tris negrų vaikus? Pav., viename mieste į aštuonias pradines mokyklas įleido viso labo 18 negrų vaikų. Tai ne desegregacija, o apgavystė.

Šiandien sveikinti reikia ne tuos, kurie tik tokią "desegregaciją" praveda, bet negrų vaikus, kurie sutinka eiti į tokias mokyklas, ir jų tėvus, kurie savo vaikus leidžia į tokias mokyklas. Tik nepaprastos drąsos penkių ar šešių metų juoda oda vaikutis nesibijo patekti į tarpą šimtų baltųjų vaikų. Tik didžiausiu pasiaukojimu persiėmę tėvai sutinka savo mažus vaikus leist į tokias mokyklas.

Visoje šioje kovoje prieš rasinę diskriminaciją ir segregaciją tikrais patriotais ir didvyriais yra ne tie, kurie pagaliau nusilenkė prieš šalies įstatymus, bet negrai vaikai ir negrai tėvai. Jais reikia didžiuotis.

Chicagos gėda!

KALBANT apie mokyklų desegregaciją, reikia nepamiršti, kad tos biaurios segregacijos sistemos pavyzdžių turime ir šiaurinėse, ir rytinėse, ir vidurvakarinėse valstijose. Štai tik po keleto metų kovos teismuose pagaliau New Rochelle, N. Y., mokyklų taryba sutiko desegreguoti didžiulę beveik vien negrų mokyklą. Sutiko leisti negrų vaikams iš tos moyklos išsikelti į kitas mokykyklas, kurios beveik išimtinai yra baltųjų mokyklos.

Panaši istorija su Chicagos mokyklomis. Pasirodo, kad ten yra mokyklų, kuriose nėra nė vieno negro vaiko ir kurios neįsileidžia nė vieno negro vaiko! Ten irgi prisieina negrams kreiptis į teismus ir reikalauti tokias mokyklas desegreguoti. Na, o žinote, kaip tokiais atvejais mūsų teismai elgias. Turės praeiti keletas metų, kol teismai privers Chicogos valdžią panaikinti rasinę segregaciją mokyklų sistemoje.

Prezidentas ar premjeras?

VISKAS RODO, kad Brazilijoje pilietinio karo šiuo tarpu bus išvengta. Greitomis tapo pakeista šalies konstitucija. Nuo dabar Brazilijoje visą galią savo rankose turės ne prezidentas, bet premjeras. Premjerą skirs prezidentas, bet su jo paskyrimu turės sutikti parlamento dauguma. Kaip greitai parlamento dauguma išreiškia vyriausybei nepasitikėjimą, premjeras ir visa jo sudaryta vyriausybė, visi jo kabineto nariai turi pasitraukti.

Viceprezidentas Goulart sutiko priimti šitą konstitucijos pakeitimą. Tik su ta sąlyga militaristai sutiko jam užleisti prezidento vietą. Tik taip tapo išvengta pilietinio karo, nes militaristų klika buvo pasimojusi neleisti Goulartui tapti prezidentu su pilnomis galiomis.

Šiuos žodžius rašant dar neaišku, kaip parlamente sustovi įvairios partijos, kokiomis partijomis bei jėgomis bus paremta nauja vyriausybė. Jeigu Goularto pasekėjai turės daugumą, jo žmonės sudarys kabinetą. Bet jeigu militaristų klikos įtaka viešpataus, tai Goularto sėdėjimas prezidento kėdėje mažai tereikš.

Beje, kalbant apie vėliausius įvykius Brazilijoje, dar nėra pilnai išryškėjęs Dr. Janio Quadros staigaus iš prezidento vietos pabėgimo reikalas. Niekas neabejoja, kad prieš jį buvo sukilusios reakcinės jėgos. Bet kodėl jis staigiai ir kaip tik tuo laiku rezignavo, nepalaukęs, kol viceprezidentas Goulart sugrįš ir galės tiesotai užimti jo vietą pagal konstituciją?

Sakoma, kad Quadros pasitraukdamas pasakęs: "Aš dabr išeinu, bet tuoj sugrįšiu". Vadinasi, jis manė, kad jį parlamentas pakvies pasilikti prezidento vietoje su padidintomis galiomis, su padidintu autoritetu. Manoma, kad jis dabar mato savo klaidą, bet pervėlu ją atitaisyti.

DE GAULLE UŽ JĖGOS VARTOJIMĄ

Paryžius. — Jau septinti metai Francūzija kariauja prieš Alžyro žmones, naudoja karo orlaivyną, jūrų laivyną ir apie 500,000 vyrų armiją. Bet negali alžyriečių įveikti. Dabar De Gaulle sako, reikią vartoti jėgą prieš Tarybų Sąjungą bei kitas socialistines šalis. Matomai, jau jam neviskas galvoje gerai.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

GARBINGOJE VIETOJE NEGARBINGA MOTERIŠKĖ

Gydytojo profesija yra labai garbinga profesija. Bet ne visi gydytojai yra garbingi žmonės, ne visi teisingai atlieka savo pareigas.

Pasirodo, kad ir Tarybų Lietuvoje tarpe daugybės gerų, nuoširdžių gydytojų pasitaiko ir nežmoniškų, pasitaiko ir beširdžių. Prieš tokius "paukščius" rimtai kovojama. Taip ir reikia. Gerai, kad tokių gydytojų darbelius kelia aikštėn Vilniaus spauda.

Štai Vilniaus "Tiesoje" rugpiūčio 24 dieną tilpo laiškas apie gydytoją G. Truskauskienę. Tai beširdė moteriškė. Ji tik žemina garbingą gydytojo profesiją.

Laišką laikraščiui rašo R. Beniušis. Labai gyvai jis nupiešia tos beširdės gydytojos poelgį. Jis sako:

"Atsitiko nelaimė. Buvo sunkiai sužalotas Josvainių vidurinės mokyklos mokytojas Bronius Gylys. Pirmiausia, kaip ir paprastai tokiais atvejais, buvo nuskubėta į Josvainių ambulatoriją, kur gyvena gydytoja Genė Truskauskienė. Pastaroji buvo išėujsi į kultūros namus. Žmonės atbėgo čia. Pagaliau surado gydytoją, bet ši šaltai atrėžė:

—Neisiu!

Nepadėjo nei maldavimas, nei prašymas. Gydytoja jokiu būdu nenorėjo gadinti šventiškos nuotaikos. O mokytojas B. Gylys tuo laiku prarado daug kraujo, neteko sąmonės, pradėjo kliedėti. Ir tik po geros valandos, kultūros namuose pasibaigus programai, gydytoja G. Truskauskienė teikėsi žvilgterti į nukentėjusįjį.

—Vežkit į Kėdainius, į ligoninę. Aš čia nieko negaliu padėti, — paskelbė B. Gylio bendradarbiams G. Truskauskienė.

Praėjo dar kiek laiko, kol atvažiavo iš Kėdainių iškviesta greitosios pagalbos mašina, kol sužalotą žmogų nuvežė į ligoninę ir jam suteikė reikiamą medicininę pagalbą. O juk dėl gydytojos G. Truskauskienės abejingumo galėjo atsitikti didelė nelaimė: nedaug trūko, kad nuo smarkaus kraujavimo žmogus būtų žuvęs.

Gydytojos G. Truskauskienės praktikoje buvo ir daugiau tokių atsitikimų, aiškiai aklbančių apie jos nežmoniškumą.

Staiga susirgo Josvainių miestelio gyventojos Irenos Bernotavičienės dukrelė. dukrelė. Aukšta temperatūra, kliedėjimas kėlė motinai didelį nerimą, ir ji išskubėjo ieškoti gydytojo. Surado, prašė aplankyti vaiką.

—Aš neisiu! Aš atostogauju! Palaukit felčerio,— kaip kirviu nukirto G. Truskaskienė.

Bet felčerio J. Bernotavičienė nerado. Nusiminusi motina grįžo pas sergančią dukrelę ir budėjo visą naktį, palinkusi prie lovos. Pagaliau išaušo rytas, ligonies būklė dar labiau pablogėjo. Motina vėl nuskubėjo pas gydytoją.

Nežinia, ar rankas laužančios motinos ašaros, ar noras greičiau nusikratyti įkyria lankytoja privertė Truskauskienę ištarti keletą žodžių:

—Tai atneškit...

Nebedrįso Bernotavičienė daugiau aiškinti gydytojai, kad vaikas labai silpnas, kad nešti per vėsų rytmečio orą neatsargu, o juk nuo ambulatorijos iki jos namų tik du šimtai metrų... Bet geriau tylėti.

Pagaliau Bernotavičienės dukrelė buvo atgabenta į Truskauskienės butą. Viena akimi žvilgterėjusi į mažąją ligonę, gydytoja pranešė:

—Vežkit į Kėdainius.

Ir vėl kelias, vėl praėjo keletas pražūtingų valandų, o po to... baisus rajoninės ligoninės budinčiojo gydytojo pranešimas:

—Užvilkintas plaučių uždegimas.

Mergaitės išgelbėti nepavyko — čia pat, ligoninėje, ji užgeso ant motinos rankų. Mirė žmogus, nes gydytoja nesiteikė laiku pažiūrėti sunkaus ligonio. Tiesa, tuo metu ji atostogavo, ligonį lankyti neprivalėjo, bet ar taip elgiasi tarybiniai žmonės, ar gali gydytojas, kur jis bebūtų ir ką beveiktų, ramia sąžine leisti žūti žmogui?

G. Truskauskienė neskiria ribos tarp ambulatorijos ir savo privataus buto. Ambulatorijos remontui skirtomis lėšomis remontuojasi savo kambarius, o žiemą dantų gydytoja turi priiminėti savo klientus... virtuvėje, nes visur šalta, nekūrenama. G. Truskauskienė viena naudojasi ir ambulatorijai priklausančiu sodu, parduoda jame surinktus vaisius, o pinigus įsideda į kišenę. Tuo tarpu kitiems ambulatorijos darbuotojams griežtai uždrausta nusiskinti nors vieną obuolį.

Jau nuo ankstaus ryto prie ambulatorijos būriuojasi žmonės, jie laukia gydytojos, bet ši be 10-11 valandos niekuomet nesiteikia pradėti darbo. Užtat tuoj po pietų ji skuba pranešti:

—Darbo diena baigėsi.

Žmonės krapšto kišenes, ieško rubliukų, ir tada darbo diena dar pratęsiama. Bet, išėję iš ambulatorijos, jie garsiai kalba:

"Kadagi mes sulauksime žmoniško gydytojo, nejaugi niekas nebegali sudrausti G. Truskauskienės?"

Laiško autorius ragina Kėdainių rajono darbuotojus bei Sveikatos apsaugos ministeriją tą nevalyvą moteriškę sudrausti, pamokyti etikos ir žmoniškumo.

JIE PRIEŠ KOMPROMISUS IR PASITARIMUS

Chicagos kunigų dienraštis, kalbėdamas apie tarptautinę įtampą dėl Vak. Berlyno, tiesiog šaukia:

"Ar tik nebus blogiausia ir pavojingiausi, kad prez. Kennedy patarėjai yra linkę manyti, kad Berlyno padėties įtampa gali priversti Vakarus eiti į kompromisus su Sovietų Rusija. Tai būtų didelė klaida ir labai pavojinga. Tai būtų dar vienas ir šiuo metu labai didelis Sovietų laimėjimas."

Tiesa, susitarimas dėl Berlyno ir išvengimas pasaulio karo reikštų didelį Tarybų Sąjungai laimėjimą. Bet taip pat ir toks pat didelis laimėjimas būtų ir Jungtinių Amerikos Valstijų, ir viso pasaulio. Kunigų laikraščio skelbiamas pavojus ir šūkalojimas prieš kompromisus reiškia tik vieną dalyką, būtent, kad mūsų lietuviškoji klerikalijada priešinga taikai. Ji greičiau sutiktų pasauliniame gaisre supleškinti visą žmoniją, negu daryti kompromisus išvengimui katastrofos. Tikėkime, kad mūsų vyriausybė su prez. Kenedžiu priešakyje neis klerikalų siūlomu keliu. Tikėkime, kad ji pasuks susitarimų ir kompromisų keliu.

LABAI PROTINGO ŽMOGAUS BLAIVUS BALSAS

Chicagos menševikų dienraštis irgi "pasiryžęs" eiti į atominį karą dėl Vakarinio Berlyno. Skaitome tokį "pamokslą":

"Rugpiūčio 28 d. dienraštis "The Globe and Mail" (Kanados) įdėjo žinią, kurioje Dr. Hugh Keenleyside, buvęs Jungtinių Tautų Technikinės Pagelbos Administracijos direktorius, griežtai pasisako prieš Berlyno gynimą.

Dr. Keenleyside labai aštriai smerkia JAV viceprezidento Johnsono duotą garbės prižadą berlyniečiams ginti jų laisvę, nežiūrint kokių aukų tai pareikalautų. Jisai pataria premjerui Diefenbakeriui pareikšti, jogei Kanada nenori turėti nieko bendra su tokios rūšies "kriminališka nesąmone" ir kad "visas Berlynas nėra vertas vieno Kanados jaunuolio gyvasties."

Vadinasi 2,300,000 vokiečių, gyvenančių vakariniame Berlyne, neverti vieno kanadiečio!"

Dr. Keenleyside esąs šioks ir dar kitoks, tikras "kraštutinio nacionalizmo žemčiūgas."

Agituodami už karą dėl Vakarinio Berlyno, menševikai pamiršta, kad tų jų berlyniečių niekas nekaria ir nešaudo. Tai kodėl jaunas kanadietis arba amerikietis turėtų pralieti nors vieną kraujo lašą dėl jų?

Jie, menševikai, taipgi pamiršta, kad kilęs atominis karas nušluotų nuo žemės paviršiaus gal kelis šimtus milijonų žmonių. Tai argi ne kraštutinė beprotybė agituoti už nužudymą šimtų milijonų žmonių dėl "išgelbėjimo" poros milijonų berlyniečių, kuriuos žudyti niekas nė nesiūlo?!

D-ro Keenleyside balsas yra protingo žmogaus balsas, o menševikų dienraščio redaktoriaus balsas yra pikto, sugedusio žmogaus balsas.

Bėglys I. Guzenko jau nereikalingas

Toronto. — Igor Guzenko, kuris 1945 metais buvo iškeltas kone į "šventuosius", kadangi jis pabėgo iš Tarybų Sąjungos atstovybės ir apskundė eilę kanadiečių esant Tarybų Sąjungos "šnipais", matyti, jau atliko savo tarnybą ir pasidarė nebenaudingas.

Aną dieną spauda pranešė, kad Montrealo bankas skundžia jį už neišpirkimą vekselių sumoje $1,808 ir nesumokėjimą procentų $41.

ANAPUS PIRĖNŲ

Ispanijos liaudies kova už laisvę prieš fašistinius maištininkus ir užsienio interventus 1936- 1939 metais buvo vienas ryškiausių darbo žmonių mūšių prieš tarptautinį fašizmą. Maištininkai norėjo teroru ir prievarta sulaikyti demokratinės revoliucijos vystymąsi, siekė nublokšti ispanų liaudį atgal, atstatyti dvarininkų, fabrikantų ir dvasininkų privilegijas, siekė įvesti Ispanijoje atvirą fašistinę diktatūrą. Jie save vadino "nacionalistais," o kovojo prieš savo tautą nacistinės Vokietijos ir fašistinės Italijos, padedami.

Ispanijos liaudies masės vieningai davė atkirtį maištininkų kariuomenei. Ypač didvyriškai grūmėsi Madrido darbininkai ir jaunimas. Pirmosios fašistų atakos buvo atmuštos. Liaudis, su ginklu rankoje stojusi prieš fašistinius maištininkus, tėvynės išdavikus, buvo kupina pasiryžimo neleisti įsigalėti Ispanijos fašistinei diktatūrai. Komunistų partija organizavo Liaudies frontą, į kovą prieš fašistus sutelkė visas antifašistines jėgas.

Neturėdami paramos šalies viduje, maištininkai pačioje sukilimo pradžioje pervežė italų ir vokiečių lėktuvais iš Moroko į Ispaniją 10 tūkstančių marokiečių ir 12 tūkstančių svetimšalių legiono kareivių. Tačiau darbininkų milicijos būriai per dešimt dienų likvidavo sukilimo židinius pagrindiniuose šalies centruose: Madride, Barselonoje ir kitur. Kuo labiau aiškėjo sukilusių generolų bejėgiškumas, tuo atviriau Vokietijos ir Italijos fašistai kišosi į pilietinį karą Ispanijoje.

Ispanų liaudies kova prieš fašistus perauga pilietinio karo rėmus ir pavirto kova už nacionalinę nepriklausomybę. Ši kova dar labiau sutelkė darbo žmones apie Komunistų partiją, apie Liaudies fronto vyriausybę. Respublikos kariuomenės daliniai didvyiškai gynė kiekvieną žemės pėdą, o Madride kiekvienas namas buvo paverstas tvirtove. Nėra abejonės, kad jeigu Vokietija ir Italija nebūtų įsikišusios į Ispanijos vidaus reikalus, respublikonų vyriausybė būtų susidorojusi su maištininkais. Juk maištininkų ir interventų armijos ilgai neįstengė pasiekti persilaužimo kare, nors jos turėjo ginklų persvarą, naujuosius vokječių ir italų tankus bei lėktuvus.

Gėdingą vaidmenį pasmaugiant Ispanijos Respubliką suvaidino Anglijos ir Prancūzijos vyriausybės. Jų iniciatyva buvo sudarytas vadinamas susitarimas dėl nesikišimo į Ispanijos reikalus. Šis susitarimas nuo pat pirmųjų dienų pastatė teisėtą Ispanijos vyriausybę į nelygias sąlygas su fašistiniais maištininkais. Prisidengdami susitarimu dėl nesikišimo, Anglijos ir Prancūzijos valdovai uždraudė teikti pagalbą Ispanijos vyriausybei, blokavo Ispanijos teritoriją ir vandenis. Angliją ir Prancūziją netiesiogiai rėmė JAV. Kai 1939 m. kovo 28 d. fašistams pavyko pralaužti frontą ir Madridas bei visa Respublikos teritorija atiteko interventams, JAV vyriausybė jau balandžio 1 d. pripažino Franko valdžią.

Savo tikslams Vokietijos ir Italijos fašistai panaudojo Portugaliją, kurioje viešpatavo diktatorius Salazaras.

Tarybų Sąjunga buvo vienintelė valstybė, kuri atvirai demaskavo "nesikišimo" į Ispanijos reikalus komediją ir teikė Ispanijos liaudžiai visokeriopą paramą. TSRS diplomatai įvairiuose tarptautiniuose susitikimuose reikalavo leisti visų šalių pažangiosioms jėgoms teikti pagalbą teisėtai Ispanijos vyriausybei.

Visų šalių darbo žmonės puikiai suprato, kad respublikonų pergalė Ispanijoje žymiai sustiprins jų jėgas, o Respublikos pralaimėjimas būtų skaudus smūgis visos pasaulio demokratijai. Todėl viso pasaulio pažangūs žmonės siekė kiek galėdami suteikti pagalbą didvyriškai Ispanijos liaudžiai. Nebuvo nė vienos šalies, kur taikos ir demokratijos bičiuliai nepareikštų savo solidarumo su Ispanija. Buvo renkamos lėšos, drabužiai, maisto produktai ir siunčiami kovojančiai Ispanijai. Masiniuose mitinguose buvo reikalaujama nutraukti Ispanijos blokadą, "nesikišimą," leisti parduoti Respublikai ginklų. Darbininkai atsisakydavo pakrauti krovinius, skirtus maištininkams.

Noras kovoti prieš fašistinę diktatūrą, už teisingumą paskatino tūkstančius darbo žmonių iš įvairių šalių vykti į Ispaniją savanoriais, ir kovoti Respublikos pusėje. Daugeliui savanorių teko pereiti nelegaliai kelių valstybių sienas, pakelti didelius sunkumus kelyje, kol pasiekė Ispaniją. Tačiau tarptautinio solidarumo jėga buvo stipresnė už visas kliūtis ir pavojus. Daugiau kaip 30 tūkstančių užsieniečių iš 52 šalių kovojo už Ispanijos Respubliką internacionalinėse brigadose. Respublikoniškosios armijos gretose kovojo ir gausus būrys lietuvių savanorių. Jie atvyko į Ispaniją ne tik iš Lietuvos, bet ir iš TSRS, JAV, Argentinos, Brazilijos, Prancūzijos ir kitų šalių. Madridas ir Saragosa, Teruelis ir Ebras, Gvadalachara ir Barselona bei kiti vardai primena tų dienų kovas, atkuria atmintyje anų laikų vaizdus.

25 metai praėjo nuo Ispanijos pilietinio karo pradžios. Daug įvairių pakitimų įvyko per šiuos metus. Antrajame pasauliniame kare buvo sutriuškintos stambiausios fašistinės valstybės: Vokietija, Italija ir Japonija. Išaugo demokratijos jėgos, pasaulinė sistema pavirto socializmas. Tačiau fašizmo šaknys dar ne visiškai sunaikintos. Jos gyvos ne tik Ispanijoje. Vakarų Vokietijoje Hitlerio palikuonys vėl žvangina ginklais, grasina Europos perdalijimu. Juos palaiko JAV, Anglijos ir Prancūzijos imperialistai, kurie kadaise palaikė Ispanijos laisvės budelius. Bet šiandien laikai nebe tie. Taikos ir demokratijos jėgos dabar nepalyginamai stipresnės. Mes tvirtai įsitikinę galime pakartoti Ispanijos respublikonų šūkį — "Jie nepraeis!"

Kazys Preikšas

MIKROMEGAS

Žiūrint pro mano akinius

Veislės išlaikymo klausimu

Indijanos universiteto zoologijos profesorius dr. Hermann J. Muller 1946 m. gavo Nobelio premiją už atradimą, jog ionizuojanti radiacija veislės ląsteles veikia *neigiama* prasme. Tie nenormalumai esą *paveldimi* nuo tėvų ir dėl to tauta, ar net visa žmonija, galinti prieiti prie išsigimimo.

Minėtasai genetikas neseniai kalbėjo West Lafayette, Ind., Amerikos biologinių mokslų instituto metiniame suvažiavime, kuriame dalyvavo apie 3,000 biologų iš 15 šalių. Be kita ko jis pasakė, jog kariai, aukštai skraidanti astronautai, atominių įmonių personalas ir visi kiti jauni vyrai, kuriuos tik vienokiu ar kitokiu būdu liečia radiacija, turėtų saugoti savo veislę. Astronautai, kaip kad rusų Gagarinas ir Titovas, ypatingai smarkiai rizikuoja savo veislės tyrumo požiūriu, nes jie sueina kontaktan su kosmine ir solarine (saulės) radiacija. Ateities karai, jeigu jie įvyks, bus kovojami atominiais bei branduoliniais ginklais. Karius gali liesti taktinių ir strateginių bombų sprogimo radiacija.

Visa tai turint omenyje, dr. Mulleris siūlo tokį išsigelbėjimo būdą: kiekvienas jaunas vyras, stojantis kariuomenėn, turėtų sukelti, ir palikti, savo sėklos atsargą (sperm bank), kuri būtų laikoma saugioje vietoje. Jeigu toksai radiacijos pažeistas vyras grįžtų iš karo gyvas, jis veislei jau nebetiktų. Tuomet jo žmona, jeigu norėtų kūdikio, galėtų pasinaudoti jo iš anksto palikta sėkla. Dar daugiau, ji tai galėtų padaryti net ir vyrui karo fronte esant (čia galėtų įvykti daug apgavysčiu, ypatingai iš neištikimų žmonų pusės).

Proponuojama į šią schemą įtraukti ir civilinius jaunus vyrus bei veislinius bulius ir eržilus. Siūloma sudaryti iš vísokių naudingų gyvūnų sėklos bankus, juos sunumeriuoti bei sukataloguoti ir laiykti ateičiai. Proponuojama, į pavojingas vietas, kur tik gali pasiekti pavojingieji spinduliai, statyti *senesnius* vyrus. Jaunesniuosius gi laikyti tokiose vietose, kur radiacijos pavojaus nėra.

Be to, dr. Mulleris siūlo įvesti griežtą gimdymo kontrolę: jei kuri pora susilauks vaikų daugiau, nei valstybės nustatyta norma —turės mokėti (sulyg turimo turto) specialius mokesčius: jei ir tai nepadės — juos sterilizuoti (kastruoti). Šios teorijos autorius teigia, jog daugiausia vaikų turi tos šeimos, kurių intelektualinis lygis yra žemiau normos. Inteligentiškesnės šeimos vaikų turi mažai, todėl lapisniškai visa tauta, ar bent jos daguma, būsianti protiniai kiuržai, silpnapročiai. Tokios šalys kaip Kinija, Japonija, Indija ir kitos—jau skundžiasi vaikų viršprodukcija.

Ši teorija, aišku, nepatiks katalikų ierarchijai, kuri nori, kad jų parapijiečiai, nežiūrint jų intelektualinio lygio, turėtų kodaugiausia vaikų. Juo daugiau vaikų, tuo daugiau jiems biznio: daugiau krikštynų, pakasynų, jungtuvių, mišių, politinių jų partijai balsų ir kitko.

Jeigu d-ro Mullerio teorija ir būtų įgyvendinta, tai vistiek veislės išlaikyymo problemos ji neišrištų. Galima surinkti vyrų sėklos (sperm) bankus, bet kaip su moterimis? Jas irgi radiacija veikia! Jų veislinės ląsteles bei liaukas (kiaušides-ovarus) radiacija sugadins. Taigi kokia bus nauda užveisti gera sėkla radiacijos sugadintą moterį? Gi branduolinės, anatominės ar neutroninės bombos gali sprogti virš miestų, kuriuose gyvena ir moterys. Jų sėklos (kiaušinėlių-ova) bankų sukelti *negalima!*

Bėda su prof. Mullerio siūlymu yra ta, kad jis mato tik vieną mokslo pusę, būtent—vyrus, o suvis užmiršta moteris. Todėl ir genetikos, ar eugenikos, problemos jisai neišsprendžia.

(Mums rodosi, kad iš viso d-ro Mullerio tecrija yra neprotinga. Reikia kovoti už taikos išlaikymą, o ne už vyriškų sėklų čėdymą.—*Red.)*

Skaitymo sparta

Šiuo metu amerikiečių gyvenime iškilo nauja mada—*skaitymo sparta* (speed reading). Jaunimo ir šiaip pseudointeligentų rateliuose labai madinga pasigirti, kad valandos bėgiu jis ar ji gali "perskaityti" 300 puslapių knygą! Kai kuris pagyrūnas sako, būk jis galįs skaityti po 2,000 žodžių kas minutė. Kokia iš tokio skaitymo nauda, kiek toksai skaitytojas supranta ir įsisąmonina dėstomųjų knygoje minčių bei idėjų—to neklausiama. Skubumas —jų skaitymo tikslas. Yra net tokių "genijų," kurie giriasi "perskaitą" po 5,000 knygų per metus, po tris knygas per vakarą ir pan. Tačiau paklausk tokį urminį skaitytoją, ką jis iš tokio skaitymo įsisąmonino, ką išmoko? Pasikalbėjęs su tokiu mašinaliniu skaiytoju pusę valandos, tuoj matai jo inteligencijos lėkštumą: jisai skaitymo čempionas, bet protinis robotas!

Kiek naudos gali toksai "skaitytojas" turėti, pav., iš Dostojevskio, Tolstojaus, Gorkio, Černičevskio, Marksо, Lenino ir kitų mąstytojų darbų, kuriuos jis tariasi perskaitęs po 1,200 žodžių kas minutė greičiu? Jokios! Kai kurie rašytojai savo veikalus kūrė per daugelį metų: ten jie įdėjo savo sielą, ryškino savo mintis bei idėjas. Juos reikia skaityti lėtai, tiesiog studijuoti, kiekvieną mintį bei teiginį apsvarstyti, įsiminti. Reikia skaityti ne šabloniškai, bet *kritiškai.* Yra idėjų *priimtinų* ir *atmestinų.* Visą tą medžiagą reikia perleisti per savo kritinę prizmę, reikia būti *inteligentišku* skaitytoju, ne robotu. Nesuprantamus žodžius nepraleisti, bet jų prasmės ieškoti žodyne. Nesuprantamas mintis iškelti artimųjų pokalbiuose, jas išsiaiškinti. Dar geriau —rašyti savo laikraščio redakcijai ir klausti. Klausti ne gėda.

Vidutinis skaitytojas gali skaityti po 200 žodžių per minutę greičiu. Dabar yra specialių mokyklų, kurios moko skaitymo spartos. Porą mėnesių pasilavinęs, apdairus pilietis gali savo skaitymo spartą pakelti iki 500 žodžių per minutę, o kitas ir iki 700. Tačiau taip skaityti galima tik lengvą romanną ar šiaip nesunkų raštą. Tokiais kursais naudojasi rašytojai, redaktoriai, mokytojai, gydytojai, biznio vadai ir kiti, kuriems kasdien reikia perskaityti daug raštų ar užrašų. Taip skaitant, tik užmetama akį ant puslapio ir tuoj verčiama kitas lapas. Išmokstama, tariant, raštą akia "fotografuoti."

Negalima sakyti, jog skaitymo sparta neturi vertės. Ji naudinga, jeigu ja naudojamasi, kai kuriais atvejais, tik kaip *priemone,* jei nedaroma iš spartos *tikslo.* Didelė žmonių dauguma kaip reikiant skaityti *nemoka,* jie skaito perlėtai, *pažodžiui.* Jie mato kiekvieną žodį, savo mintyje jį ištardami ir užfiksuodami. Besilavindami, jie išmoksta kartu matyti po du ar tris žodžius, o vėliau iškart visą eilutę. Tokia sparta yra naudinga. Tačiau vien tik dėl spartos rekordo apleisti žodžius, peršokti eilutes ar net ištisus paragrafus, sekti vien autoriaus pagrindinę mintį — neleistina. Iš tokio zigzaginio skaitymo nėra naudos.

Skaitymo spartos dabar moko vidurinėse mokyklose ir universitetuose. Tačiau tos įstaigos nesistengia iš savo mokinių padaryti spartaus skaitymo nemąstančius robotus. Kaip viskam gyvenime, taip ir skaitymo spartai yra riba, saikas, norma ir vieta.

Reakcininkų lizdas

1958 metų pabaigoje vienas buvęs Amerikos fabrikantas, Robertas Welch, prisiplėšęs pakankamai pinigų ir iš biznio pasitraukęs, neturėdamas ką veikti ir norėdamas figuruoti komercinės spaudos puslapiuose, — sukūrė t. v. John Birch Society. Jos tikslas—kova prieš komunizmą. Tą Sąjungą sudaro turtingi biznieriai bei pramonininkai, aukšti atsargos karininkai ir senyvos neurasteniškos moterys. Visi jie patologiškai bijo komunizmo. Prieš gulsiant, kiekvienas jų žiūri po lova, ar nėra ten pasislėpusio komunisto, kuris tyko juos nudobti.

Jų patronas—John Birch —buvo misionierius ir šnipinėtojas, gavęs galą kur tai Kinijoje ar kitur. Jo adoratoriai savo ekscentriškais darbais mano įamžinsią jo atminimą.

Šios Sąjungos nariai, kaip juos oficialiai vadina Kalifornijos generalinis prokuroras, yra *psichiniai ligoniai,* sergą tam tikro proto liga, vadinama *paranoia.* Jie ne protauja, bet gaivališkai veikia sulyg jiems R. Welcho "Mėlynajame pamflete" pateikto ritualo. Demokratiją jie vadina "demagogija ir nuolatine apgaule," komunistais jie laiko buvusį prezidentą Eisenhowerį, Eleonorą Rooseveltienę, Aukščiausiojo teismo pirmininką Warreną, Jungtinių Tautų sekretorių D. Hammarskjoldą, mūsų Valstybės sekretorių D. Ruską ir kitus šio krašto vyriausybės pareigūnus. Jie kovoja prieš visas mūsų krašto konstitucijos garantuotas laisves, prieš Teisių Bilių ir kitus demokratinius potvarkius. Kiekvieną birčerių žingsnį seka komunizmo baimė. Jie dėl tos komunistinės fobijos negali nei dieną nurimti, nei nakti miegoti. Jie kuria įvairias neva patriotines fronto organizacijas, jie kelia triukšmą legitimiškuose piliečių mitinguose, jie bliauja prieš visokias demokratiškas apraiškas bei išraiškas.

Birčiečių "Mėlynoji knyga," tai lyg sutrumpinta kopija Hitlerio "Mein Kamph," tai siauriausio fanatizmo, juodžiausios reakcijos ir demagogijos biblija, kurios nuostatus tie ablavukai aklai seka ir vykdo. Visas jų veiksmas, kaip Ku Klux Klano, atliekamas slaptai, be jokių svarstymų ar kritikos. Viršininkų įsakymas — jiems "šventas daiktas."

Ir mūsų vyriausybė jų nelaiko kenksmingais! Ne stebėtina todėl, kad viešai organizuojama net Amerikos nacių partija, tokių pat nacių, prieš kuriuos mūsų krašto žmonės taip sunkiai kovojo!

Arabų pasakų paukštis

Kai 1658 metais admirolas Etjenas de Flakūras, ilgą laiką gyvenęs šioje saloje, baigė rašyti "Didžiosios Madagaskaro salos istoriją," skaitytojai joje galėjo rasti daug įvairių žinių apie šios vietovės fauną, kuri labai skyrėsi nuo Afrikos žemyno gyvūnijos. Tačiau į daugelį šių žinių buvo žiūrima kaip į keliautojų pasakaites, ir tik po dviejų trijų šimtų metų mokslininkai pradėjo pastebėti, kad jos yra teisingos.

Kalbėdamas apie paukščius, "kurie veisiasi miškuose," de Flakūras, tarp kitko, rašė:

"Vudupatra — tai didelis paukštis, kuris veisiasi Ampatruose ir kurio vietos gyventojai niekaip negali sugauti, nes jis slapstosi visų nuošaliausiose salos vietose." (De Flakūras kiek iškreipė paukščio vardą. Čiabuvių kalba paukštis — "vorom," todėl paukštis, tur būt, buvo vardu "vorompatra.")

Kiek vėliau kiti keliautojai apie šį Madagaskaro paukštį surinko daugiau žinių, kurios buvo dar fantastiškesnės. Jis tvirtino, kad šis paukštis deda milžiniškus kiaušinius: daug didesnius už stručio kiaušinius. Tie kiaušiniai esą tokie dideli, kad jų lukštus čiabuviai naudoja vietoj indų vandeniui laikyti.

Apie tai praneša, pavyzdžiui, Ferdinandas fon Hochšteteris:

"Į Moriso salą iš Madagaskaro atvyko čiabuviai pirkti romo. Jie atsivežė indų romui — kiaušinių lukštų, kurių kiekvienas aštuonis kartus didesnis už stručio ir šimtą trisdešimt kartus didesnis — už vištos kiaušinį; jame telpa du galonai (devyni litrai). Čiabuviai papasakojo, kad tokių kiaušinių jie kartais randa nendryuose, o retkarčiais jiems pasiseka pamatyti ir patį paukštį."

Nėra ko ir aiškinti, kad mažai kas patikėjo šiuo pranešimu. Tais laikais net strutis, turįs vos du su puse metro aukščio, buvo laikomas neproporcingai dideliu, įstabiu paukščiu. Kokio gi dydžio turėtų būti paukštis, dedąs kiaušinius, kurie aštuonis kartus didesni už stručio kiaušinius? Visa tai žadino nepasitikėjimą.

Kai kurių to meto mokslininkų nuomone, gandai apie šį milžiną iš tikrųjų buvo tik atgarsiai senos legendos apie paukštį Roką—nuostabiai didelį ir kraugėrišką sparnuotį, kurio kažkada labai bijodavo ir apie kurį daug kalbėdavo arabų jūreiviai. Jis esąs toks didelis, pasakodavo jie, kad, jam pakilus, užtemsta diena. Jis esąs toks stiprus, kad galįs nunešti dramblį ir net vienragį, ant kurio rago dar būtų pasmeigta keletas dramblių.

Jūrininkui Sindbabui, "Tūkstanties ir vienos nakties" didvyriui, teko pamatyti Roką po to, kai jis buvo užtikęs šio paukščio kiaušinį: "didelio aukščio ir apimties baltą rutulį... kurį norint apeiti aplink, reikia padaryti penkiasdešimt žingsnių."

Ar tai ne nuostabu — penkiasdešimt žingsnių! Tai daug kartų daugiau už "milžiniškus lukštus," apie kuriuos buvo pranešama iš Madagaskaro. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kokia laki yra arabų vaizduotė, galima suprasti, kodėl jų pasakojimuose paukštis pasiekė tokio dydžio.

Minėdamas milžinišką Afrikos paukštį, senovės istorikas Herodotas pasitenkino daug kuklesniais matmenimis: Egipto žyniai jam pasakoję apie kažkokį milžinišką plunksnuotį, gyvenantį "už Nilo ištakų" ir galintį nunešti suaugusį žmogų. Žinant, kad visų stipriausias erelis pajėgia nunešti tik kiškį arba avinuką, yra ko stebėtis šiuo paukščiu, nors jo jėga toli gražu neprilygsta legendariniam Rokui.

XIII amžiuje Markas Polas rašė girdėjęs apie šį paukštį iš paties chano Kubilajaus. Įžymusis Venecijos keliautojas tvirtino, jog rytų despotas jam net parodęs šio paukščio plunksnas, kurių ilgis buvęs 90 ampanų (apie 20 metrų!), ir du didžiulius kiaušinius. Pasak chano, paukštis Rokas gyvenas "ne Madagaskare, bet kažkokioje kitoje pietinių pakrančių saloje."

Vėliau šis pranešimas daug kam pasirodė esąs tvirtu argumentu, įrodančiu, jog legenda apie paukštį Roką ir madagaskariečių pasakojimai apie paukštį, dedantį kiaušinius sulig aliejaus asočiu, yra vienos kilmės: visa tai esąs tuščias prasimanymas.

Iš laiškų

Vlnius, 1961. VIII. 28.

Mielas Drauge Antanai!

Labai ačiū už laiškutį iš VII. 6, kurį gavau tik vakar, ką tik grįžęs iš nedidelės kelionės į Kupiškį, kur dalyvavau partinės organizacijos konferencijoje. Negalėjau neprisiminti mūsų bendros kelionės į tuos kraštus 1945 metų žiemą. Ir nuostabu, kad kaip tik Kupiškyje dabar tik antrą kartą patekau po anos kelionės. Aplinkiniuose rajonuose esu buvęs po daugelį kartų, bet į Kupiškį kažkaip netekdavo užsukti. Kaip ir daugelis miestų - miestelių, Kupiškis gerokai pasikeitęs, pastatyta nemažai naujų namų, pernai užbaigta didelė mokykla (vidurinė), kurioje mokosi daugiau kaip 1,000 mokinių. Kupiškėnai prisimena šiemet įvykusią ir labai gražiai pasisekusią kupiškėnų dainų šventę, kurios metu buvo surengta etnografinė paroda, taip pat dailininkų - kupiškėnų paveikslų ir skulptūrų paroda. Suruoštame konferencijos proga koncerte teko patirti, kad saviveikla pas kupiškėnus gražiai klesti. Ypač gražiai dainavo etnografinis moterų kolūkiečių choras iš Šimonių, kuris atliko senoviškas kupiškėnų dainas. Choristės vis pagyvenusios, o kai kurios ir gana senos moterys, bet balsingos, gražiais senoviškais kupiškėnų drabužiais apsirengusios.

Tų kelionių šiemet man tenka nemažai. O dar, kaip jau esu minėjęs, sumaniau per atostogas aplankyti geroką dalį pietinių kraštų. Tad pabuvojome su žmona, sūnumi ir mažiausia dukrele VITA Ukrainoje, Moldavijoje, Armėnijoje, Gruzijoje, o taip pat Kaukazo kurorte Soči. Daug važinėjome Kaukazo kalnų keliais, buvome ligi pat Turkijos sienos.

Ir dabar esu kelionės išvakarėse, nes jau ryt išvykstu į Maskvą, o iš ten keliausiu į užsienį—į 50-ąją Tarpparlamentinę konferenciją, kuri šiemet įvyks Briuselyje.

Siunčiu Jums visiems labas dienas ir geriausius linkėjimus.

Jūsų
Justas Paleckis

Seno Vinco atminimui

Iškilęs iš liaudies, paneigtos be galo,
Kentėjai nuoskaudų daugybę,
Kur polėkiai vyto, sužlugo, užšalo,
Nes skriaudos užstelbė teisybę.

Skurdas pats giliausias—svečias nuolatinis
Prošvaistei nebuvo net vietos,
Glūdėjo sustingęs patamsis naktinis—
Daug karčios širdgėlos išlietos—

Skriaudėjai niokojo varganą tėvynę,
Atvangos visai neprileido,
Net menkiausią teisę vargdienių sumynę...
Tik skurdas daigus savo leido,—

Nes buožė ir ponas, staršina, žandaras
Beteisį visaip išnaudojo;
Nuo skurdo giliausio plito ligos, maras:
Vargdieniai laisvai tik vaitojo.

Jų protą svaigino kunigas bažnyčioj,
Karčiama pribaigti padėjo,
Nepasisekimai plito vargšų grįčioj,
Jie visi dažniausiai badėjo.

Tu varganą savo tėvynę apleidai,
Kad svetur atvangos ieškoti,
Bet į tokį pat vargą nusileidai:
Pusvergiu vėl teko pastoti.

Kai gavai darbelį, kad duona pelnyti,
Jį rauda, prakaitu mazgojai,
Kaip bosui įtikti? Sunku išmanyti!..
Pastumdėliu Tu jo pastojai.

Tik ilgai netenka darbu pasidžiaugti,
Kai minios jo laukia už vartų,
Parsiduodantieji turi sriautu plaukti,
Bebandant jį gauti daug kartų...

Nedarbo slogutis—svečias nuolatinis:
Vėl nėra kam jėgas parduoti,
O kuomet nutrūksta įeigų šaltinis—
Kas ranką tau gali paduoti?..

Ir ėmei ieškoti išeities į tiesą,
Kad pradėt skriaudas nusitrenkti,
Už žmonišką buitį, už auštančią šviesą,
Siurbėlių siautimą užtvenkti.

Į tą kovos žygį daug žingsnių įdėjai
Ir raštais ir žodžiais širdingais...
Taip kilę didingi naujos buities vėjai
Padvelkė sūkuriais teisingais.

Jau pasiliuosavus brangioji tėvynė
Nuoskaudas žiaurias panaikino,
Liaudies naują buitį gerbūviu išpynė:
Į laimę angas atrakino...

Tu veikla savąja už tai ir kovojai,
Ne tiktai už savo tėvynę,
Bet už visos žemės skriaudžiamus užstojai,
Ką siurbėlės slegia pamynę.

Visa tai, ko troškai, gražiai progresuoja,
Sužlunga kenkėjai niekingi,
Polėkiais kovingais liaudis sualsuoja,
Ryškėja užmojai teisingi.

Skriaudos, liaudį slegią, pasiliks nušluotos,
Jų versmės pataps sunaikintos,
Darbo žmogaus teisės, jam pačiam įduotos,
Tobulės, taip sunkiai įgytos.

Nors Tavo gyvybę mirimas nuskynė
Ir kapas prislėgė krūtinę,
Tavo draugus širdis liūdnumas išpynė,
Įnešęs tamsumą naktinę.

Bet Tavo darbuotę mes nuolatos tęsim,
Veikimą didingą plėtosim,
Ir nuoskaudų liaudies vis taip neapkęsim,
Kovot už jos laimę nestosim!..

...Ilsėkis ramybėj, kelionę atlikęs,
Prie didžios veiklos prisidėjęs,
Per tave ne vienas žmogus, atsilikęs,
Į šviesą yra pajudėjęs...

V. Žilvitis

NAUJOS GIRDYKLOS

Ukmergės "Vienybės" įmonėje pradėtos gaminti automatinės galvijų girdyklos. Šias girdyklas galima naudoti fermose, esant įvairiam vandens spaudimui.

Kai kurios naujų girdyklų dalys gaminamos iš plastmasės — polistirolo. Šiais metais gamykla jų pagamins 80 tūkstančių. Šiuo metu baigiamas surinkti pirmasis tūkstantis girdyklų, kurias gaus Tarybų Lietuvos kolūkiai ir tarybiniai ūkiai.

Sydney, Australija — Nusišovė vengras pabėgėlis, kuris čionai atbėgo po 1956 m. sukilimo.

Maskva. — Čia atsilankė Blas Roca, Kubos Liaudies socialistinės partijos sekretorius.

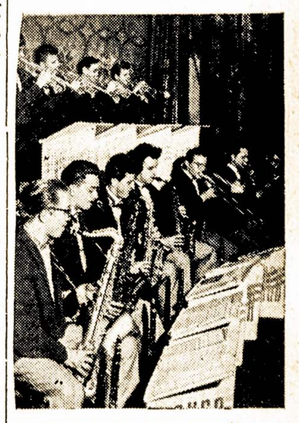

Vilniuje įvyko pirmoji respublikoje estradinių kolektyvų apžiūra, kurioje dalyvavo geriausieji iš rajonų bei miestų 16 kolektyvų. Miestų tarpe su mažais instrumentiniais sąstatais geriausiai pasirodė Šiaulių Statybos tresto, miestų estradinių kolektyvų tarpe su dideliais instrumentiniais sąstatais—Šiaulių "Elnio" kombinato estradiniai kolektyvai.

Nuotraukoje: Kauno "Bangos" klubo estradinis orkestras apžiūros metu.

"Ir sušaudytieji prabyla"

Prieš keletą dienų gavau iš Lietuvos tokia antrašte arti 90 puslapių knygelę, parašytą S. Bistricko. Rodos, veik visi amerikiečiai turistai, apsilankę Tarybų Lietuvoje, pamatė bei apžiūrėjo Panerių pragarą, bet apie to pragaro akciją mažai sužinojo. Štai ką minimos knygelės autorius pasakoja:

"Šioje knygelėje nieko nėra išgalvota. Visos pavardės tikros ir faktai tikri. Jie surinkti iš archyvinių bylų, teismo dokumentų, žmonių, mačiusių tas baisenybes savo akimis, pasakojimų. Ir pateikiamos nuotraukos yra grynai nuogi žmonės prie sušaudymo duobės, pačių okupantų padarytos, rastos archyvuose, kurių nespėjo sunaikinti bėgdami fašistiniai išsigimėliai.

Viso pasaulio žmonės amžinai minės Osvencimą, Buchenvaldą, Dachau, IX fortą, amžiais niekam iš atminties neišblės ir Panerių vardas.

Mes sakome "Paneriai" ir prisimename šimtą tūkstančių žmonių, kuriuos čia nukankino fašistiniai galvažudžiai. Mes prisimename Panerius, ir prieš akis iškyla nepaprastos kančios, kurias čia patyrė fašistų suvarytos aukos iš senojo Vilniaus ir kitų Lietuvos miestų, miestelių, atgabentos iš fašistų okupuotų Europos kraštų. Mes, kalbėdami apie Panerius, prisimename, kad vėl Vakarų Vokietijoje kelia galvą rudasis fašizmo voras, kad vėl ten aktyvėja nebaigti mušti fašistiniai galvažudžiai, ir tarytum girdime Paneriuose pralietą kūdikių, moterų, vyrų kraujų šaukiant. "Stiprinkite taiką, žmonės! Niekados neleiskite, kad vėl atkiustų fašistinė gyvatė!"

Paneriuose su vokiečiais budeliais zonderkomandininkais darbavosi lietuviai aktyvistai: Karsoka, Germanavičius, Šapelis, Martišius, Livčinas.

Traukinys iš Vilniaus su 50 vagonų kai pribuvo į Panerius: "Štai atraizgė vielomis užsuktas vienas prekinio vagono duris, lyg nenoromis jos prasivėrė, ir pasirodė išblyškę moterų ir apšepę vyrų veidai.

—Laukan! — kažkas riktelėjo vokiškai, ir pro kito vagono duris išvirto būrys žmonių, kartu tempdami savo mantą — pagalves, čiužinius, lagaminus, vaikų vežimėlius, indus, maišus su bulvėmis, rūbus. Iš karto blankiai mėnulio apšviesta pageležinkelė atgijo, prasidėjo didžiulė maišatis. Žmonės šūkavo, ieškojo savo šeimos narių, saugojo mantą. Jie nežinojo, dėl ko juos čia atvežė, jie dar tikėjo gyvenimu.

Ir staiga į šią maišatį įsiliejo zonderkomandininkai. Keikdamiesi ir daužydamiesi šautuvų buožėmis, jie įvirto į šį žmonių skruzdėlyną ir atskirą grupę žmonių nusivarė tiesiog prie duobės.

Tarsi krūptelėjo nakties apsiaustas miškas nuo šūvių. Krūptelėjo ir sukliko atvežtieji. Kiti šoko bėgti, kas kur įmanydamas.

—Bėgančius šaudyt! — visa gerkle riktelėjęs, Šapelis paskubomis ėmė taikyti į tolstančias figūras.

Štai jis mato, kiek atsilikusi nuo kitų bėga moteris su kūdikiu ant rankų. Kartą Šapelis iššovė, bet pro šalį, dar kartą — ir vėl nepataikė, ir staiga šalia bėgančios moters iš kažkur išniro zonderkomandininko figūra. Šis trenkė šautuvo buože, ir moteris parkrito. Pasilenkęs pačiupo kūdikį ir, pakėlęs už kojyčių, trenkė į čia pat stovėjusį telegrafo stulpą.

—Vyras, — pagalvojo Šapelis, — veikia ryžtingai.

Tai nutoldami, tai vėl lyg priartėdami aplinkui aidėjo padriki šūviai—zonderkomandininkai baigė susidoroti su bėgliais.

—Likusius greičiau suvaryti už tvoros, — riktelėjo Šapelis saugojantiems darneišlaipintus iš vagonų žmones ir pats nuskubėjo prie duobės.

O prie duobės maišatis nemažėjo. Čia vieni zonderkomandininkai, suguldę žmones ant šaltos žemės, saugojo, kad jie niekur nedingtų, kiti, daužydami lazdomis ir šautuvų buožėmis, juos nurenginėjo, o treti dirbo kruvinąjį darbą — šaudė be paliovos į duobes suvarytus žmones.

Pagaliau prie duobės pasirodė pats geto viršininkas Miureris ir supykęs, kojom trypčiodamas, visas išraudęs, lyg rimbu mostaguodamas rankomis, ėmė ant visų šaukti už betvarkę, kad niekas neprižiūri, kaip lavonai suvirsta duobėje.

—Reikia žiūrėti, kad į duobę kuo daugiau tilptų, —baigdamas pamokomai ištarė, išsitraukęs iš kelnių kišenės didelę pypkę ir užsirūkė, o keli nuogai išrengti žmonės, jo prižiūrimi, braidydami po kraujuose paplūdusią duobę, ėmė tvarkingai guldyti užmuštuosius.

—Štai kaip reikia, — kai šie baigė savo darbą, dar kartą šūktelėjo Miureris ir, mostelėjęs ranka, išdidžiu žingsniu nužingsniavo į šalį.

Ir tuo pat metu ties duobe lyg pagal komandą vėl supoškėjo šūviai, o tie, kurie ką tik lyg malkas dėliojo užmuštuosius, amžinai liko čia pat. Vėl mirties konvejeris slinko savo įprasta vaga, be perstojo poškėjo šūviai, tarsi norėdami nustelbti išgąsdintų vaikų klyksmą, motinų prakeikimą, sužeistųjų aimanas.

—Greičiau, greičiau, negi terliosimės visą naktį,— šen ir ten lakstydamas, vis skraidina Šapelis.

Šapelio paragintas, vadovavęs aukų nurengimui zonderkomandininkas dar įnirtingiau ėmė jas mušti lazda. O viena moteris niekaip negali nusirengti — rankose turi kūdikį, du vaikai, įsikibę veriančiai spiegia. Zonderkomandininkas prišokęs ima lazda mušti moteriškę ir vaikus— per galvą, per nugarą, kur tik papuola. Iki pusės išsirengęs vyriškis atsivėdėjęs tvoja zonderkomanininkui, kad šis net susverdėja. Bet tuo pat metu trinktelia šūvis, ir vyriškis negyvas parkrenta; budeliui paskubėjo į pagalbą kitas zonderkomandininkas. Tuo pat metu pribėgęs dar vienas budelis plėšte išplėšia iš motinos rankų kūdikį ir nusiveda į duobę. Motina suklikus puola į duobę kūdikio, paskui ją vaikai — vėl šūviai, šūviai, šūviai be galo, be krašto, atrodo niekados nepasibaigs tos kruvinos skerdynės, niekados nebus galo žmonių kančioms.

Bet štai tarsi užsikirtę šautuvai nustojo spiaudę ugnį, stojo mirtina tyla.

—Fui, tai nusivariau. Kiek gi suguldėm? — nuo kaktos šluostydamas prakaitą, pratarė Germanavičius.

Paskaičiuok. Penkiasdešimt vagonų, — atsiliepė Martišius.

—Du su puse tūkstančio bus?

—Aišku, bus.

—Kiek dabar laiko?

—Greitai dvylikta.

— Nieko sau padirbėta. Per keturias valandas susidorojom. Einam išgerti?

Ir jie pasuko ten, kur stovėjo dėžės su degtine. Bet nespėjo.

—Greičiau visą mantą į vagonus sukrauti! — šen ir ten bėgiodamas ėmė šaukti Šapelis.

Ir zonderkomandininkai keiksnodami pasuko prie tuščio traukinio, aplink kurį voliojosi išmėtyta visa aukų manta.

—Lyg po gaisro, — šyptelėjo Livčinas.

Martišius užkalbina Šapelį, kad greit namo.

—Kokie namai? Tuoj bus kitas ešelonas.

Knygutėj nupasakojama, kaip ėjo deginimas tų šimtų tūkstančių lavonų tose duobėse Paneriuose. Belaisviai ilgus laikus dirbo tą darbą ir keletas jų išsikasę tunelį pabėgo į laisvę. Taip fašistiniams budeliams ir nepavyko paslėpti.

"Kaip sušaudytieji prabyla."

"Trenkė šūviai, ir Bliazeris nepajuto, kaip griuvo aukštielninkas, skaudžiai trinktelėjo galvą į kažką kietą ir neteko sąmonės. Tik atsikvošėjęs ant savęs pajuto užgulusį sunkų svorį, aitrų kraujo kvapą, kažkuo gličiu sulipusius pirštus. Viršuje dar driokšėjo šūviai, lyg pelų maišai dusliai į duobę krito lavonai, kitur iš skausmo raitėsi sunkiai sužeistieji, nesavais balsais šaukdami, lyg didžiausios malonės prašydami.

— Pribaikit! Pagaliau pri-bai-kit!

Bet budeliai buvo kurti šioms nelaimingųjų maldoms. Juk šie niekur nedings, nepabėgs, šoviniai reikalingi tiems, kurie dar nesuluošinti, kurie dar gali stovėti ant kojų.

Ir visa didžiulė duobė buvo pilna aimanų, dejonių, kupina žmonių kančių ir neapsakomo sopulio.

Sunku buvo kvėpuoti, trūko oro, bet Bliazeris bijojo pajudėti, nors vienu raumens judesiu išsiduoti, kad jis gyvas.

Galutinai nutilus šūviams, dar kiek palaukęs, Bliazeris pabandė pajudėti. Tačiau tokia našta jį slėgė, o rankos ir kojos taip buvo sustingusios, kad — nė iš vietos. Klaikus jausmas lyg ugnis užliejo kūną — jis suprato: čia teks likti amžinai, būti gyvam palaidotam. Sukaupęs visas pastangas, jis dar kartą bandė atsispirti ir pajuto, kad pajudėjo, nežymiai, nedaug, bet pajudėjo. Dar kartą pasistūmė, dar kartą pabandė — ir jėgos visiškai apleido. Vėl gulėjo nejudėdamas po sunkia našta tarp skausmo, baisios mirties iškreiptų veidų, ir matė kaip raičiojasi, daužosi, blaškosi sužeistieji, o kaž kur netoliese tebešaukė prikimęs, maldaująs širdį veriąs balsas:

—Pribaikit! Na, pri-baikit!

Kai jis pagaliau, sukaupęs paskutines jėgas, išlindo iš po lavonų, jau buvo tamsu. Netoliese kažkas vaikščiojo, tupinėjo, ir Bliazeris išgirdo prislopintus balsus:

—Ei, Germanavičiau, būk žmogus, padėk man nusinešti šias dvi poras batų. Geri dar. Gaila mesti.

Dar kažkas žaksėdamas, vos apversdamas liežuvį, keikėsi, kad vokiečiai, sėdę į mašinas, nudūmė, nepalikę jiems kuo mantą parsivežti.

Kiek lukterėjęs Bliazeris, bailiai persirisdamas per duobės viršuje gulinčius išrengtus lavonus, išropojo iš duobės ir ėmė atsargiai šliaužti, laikas nuo laiko sustodamas atsipūsti ir pasiklausyti, ar kas nesiveja. O kai užpakalyje pasiliko vielos užtvaros, lyg vagis jis per laukus nusėlino į nakties sutemose paskendusį Vilnių."

Ilgokos šios ištraukos iš minėtos knygelės, betgi geriausiai susipažinti su knygelės turiniu, kada patiespatiems autoriaus žodžius ir mintis skaitai. O knygelė be galo įdomi, ją pradėjęs skaityti negali sustoti. *D. J.*

Užnuodyta upė

1936 m. vasarą Reino pakraščių gyventojai 700 kilometrų ilgyje, nuo Liudvigshafeno iki Roterdamo, stebėjo keistą reiškinį: žuvys plačiai atvertomis žiaunomis gaudė orą, masėmis plaukė į upės paviršių ir čia pat žuvo. Žuvų kūnai buvo išėsti opų.

Žuvys 1936 m. masiškai žuvo suleidus į upę nuodingas cheminių įmonių atliekas.

1948 m. žuvys vėl pradėjo masiškai žūti. Iškyla rimtas pavojus, kad jos visai neišnyktų Reine.

Reinas teka labiausiai išvystytos pramonės rajonais, o jo intakai kerta Ruro sritį. Vakarų Vokietijoje įmonės naudotą nevalytą vandenį leidžia tiesiai į upę. Todėl prie Bonos Reino vanduo atsiduoda benzolu, o ties Dinisburgu jis juodas nuo fenolo. Bavarijos įmonės ir Elzaso kalio rūdynai suleidžia į Reiną nuodingas medžiagas ir rūgštis. Į upę nuleidžia savo užteršt us vandenis Kelno ir Diuseldorfo ligoninės, skerdyklos ir įmonės.

Įvairių užkrečiamų ligų epidemijos čia tapo įprastu reiškiniu. Vandens analizė rodo, kad jo viename litre yra 45 milijonai įvairių ligų sukėlėjų!

Filtrų įrengimo darbas labai ilgai trunka. Visa tai nekelia Vakarų Vokietijos Bonos vyriausybės nerimo. Ji susirūpinusi tik tuo, kad kuo smarkiau rūktų Ruro, Bavarijos, Vestfalijos kaminai, ruošdami ginklus naujam karui. Kaip ir anksčiau, miestai tebesinaudoja užterštu vandeniu tiesiog iš upės. Serga vaikai, suaugę žmonės, nyksta žuvis, o kartu su ja ir žvejo duonos gabalas...

San Francisco, Calif. — Gali įvykti Ramiojo vandenyno pakraštyje laivų darbininkų streikas.

Maskva. — Iš Maskvos radijo stoties kasdien bus kalbama į angoliečius, kurie kovoja už savo šalies laisvę.

Kas iš tikrųjų šiandien valdo mūsų Ameriką?

Rašo Jerome Davis

(Pabaiga)

Mūsų ekonomikai, kuri ir šiaip jau nesveika, tenka vis didesnė karinių išlaidų ir kylančios infliacijos našta. Amerikos komercinių sluoksnių vadovai važinėja po visą pasaulį, supirkdami akcijas ir jungdamiesi su užsienio kapitalistais į koncernus. Antai, Amerikos ir Vakarų Vokietijos stambiosios firmos susivienijo į kartelius, kur jas sieja savininkiški bei kariniai interesai.

Siekiant užtikrinti turtingiesiems pelnus, šalyje, beto, sudarytos kariniams tikslams skirtų medžiagų atsargos, kurių vertė — $1,100,000,000. Manoma, jog jei karas kils, jis truksiąs trejus metus, nors jau dabar aišku, kad karas turi būti trumpas ir įgaus pasaulinės atominės katastrofos pobūdį. Mūsų ekonomikos rojalistai labai patenkinti, kad vyriausybė yra sukaupusi vario, švino, cinko, aliuminio, volframo, kokosinio aliejaus, opijaus, anties plunksnų ir ricinos aliejaus $8,100,000,000 sumai. Be to, dar superkami žemės ūkio gamybos likučiai, kad iš jų būtų sudarytos tokios pat atsargos.

Vien šios atsargos vyriausybei kasdien atsieina 1 milijoną dolerių, užtat jos garantuoja pelną turtingiesiems žemvaldžiams. Vyriausybė jau išleido $3,500,000,000, supirkusi nereikalingų Amerikos liaudžiai kviečių likučius. Už tai Amerikos mokesčių mokėtojai yra priversti atiduoti valstybės iždui $1,000 per minutę arba $1,500,000 per dieną. Finansiniai šulai rodo didelius sugebėjimus išnaudoti užsienio valstybes. Antai, jie perka iš tų šalių neapdirbtą alavą, šviną, varį, cukrų, bananus, kakavą, jautieną, vilną, neraugintą odą ir t. t. nepaprastai žemomis kainomis, o šioms šalims mainais tenka pirkti reikalingus mašinų įrenginius ir pramonės gaminius tokiomis kainomis, kurias primeta Vakarų monopolistai.

Amerikiečiai mėgins įgyti pasaulinį naftos monopolį. Paimkime, pavyzdžiui, daktarą Frondisį, kurį didesnioji dauguma išrinko Argentinos prezidentu dėl jo triuškinančių kalbų prieš tarptautinį naftos kartelį. Beje, visą laiką jis slaptai tarėsi su Šiaurės Amerikos naftos kartelių atstovais. Atėjęs į valdžią, jis sudarė sutartį su visa grupe užsienio naftos kompanijų, perdavęs joms tiek jau eksploatuojamus naftos telkinius, tiek ir didžiulius naujai atrastus naftingus plotus. Už tai Argentina gavo $329,000,000 kaip paskolas iš Tarptautinio valiutos fondo, eksporto-importo banko, Wall Stryto bankų ir JAV finansų ministerijos. Visa tai daugiausia buvo suvedama į bualteriją — naujos paskolos senomis apmokėti. Nors Argentinos konstitucija ir įstatymai draudžia teikti koncesijas užsieniečiams, šį įstatymo straipsnį lengvai pavyko aplenkti, suteikus kontraktus vietoj koncesijų kompanijoms Standard Oil ir New Jersey, Sell, Standard Oil of Indiana ir Union Oil. Kontraktai sudaryti laikotarpiui iki 30 metų.

Venezuela gamina maždaug 4 kartus daugiau naftos, negu visa kita Lotynų Amerika. Venezuelos prezidentas nenori šios naftos atiduoti pasaulio karteliams, tačiau jos kainas kontroliuos minėtos naftos kompanijos. Tarptautinės naftos kompanijos, Wall Strytas ir valstybės departamentas neretai susivienija, kad galėtų pasipriešinti kokiems nors Pietų Amerikos kompanijų mėginimams įgyti ekonominę nepriklausomybę.

Jau seniai įžymieji amerikiečiai suprato, koks didelis pavojus slypi fakte, kad Jungtinėse Valstijose susidarė valdantysis elitas. Williamas Bryanas ne kartą kėlė visuomenę prieš šį pavojų pliekiančiose kalbose. Theodoras Rooseveltas taip pat daug kartų ragino atkreipti dėmesį į "piktadarius, turinčius turtų." Woodrowas Wilsonas dar 1912 metais sakė, kad "viršum dabartinių demokratijos formų skraido neregimos imperijos šmėkla." Franklinas Rooseveltas vadino "ekonomikos rojalistais" tuos, kurie dieną naktį darbuojasi pralobimo vardan, stengdamiesi pasipelnyti iš visuomenės darbo. Pastaruosiuose mūsų rinkimuose svarbiausi kandidatai į prezidentus buvo arba bilijonieriai — tokie, kaip Rockefelleris, arba žmonės, už kurių nugaros stovi milijonieriai — tokie, kaip Kenedis ar Nixonas.

Karo metu svarbūs klausimai faktiškai beveik nėra svarstytini, tad valdančioji klika priima visus arba daugumą nutarimų. Po antrojo pasaulinio karo komerciniai sluoksniai ir vyriausybė glaudžiai susipynė. Pramonės vadovai vis labiau ir labiau susilieja su politiniais vadovais, bendrai spręsdami, kas darytina ir ko daryti nereikia, politikai profesionalai kongrese aiškiai nustumti į antrąją vietą.

Valdantysis elitas turi daugybę smulkių atstovų vyriausybėje. Biurokratijos atžvilgiu mes esame vienoje pirmųjų vietų pasaulyje. Washingtono kanceliarijos, prigrūstos valstybinių tarnautojų, tikriausiai užima didesnį plotą, negu bet kurios kitos šalies sostinėje. Iš tiesų, mūsų federalinė vyriausybė įsikūrusi 269 pastatuose, kurie užima 34 milijonus kvadratinių pėdų, ir netgi planuojama iki 1960 metų išplėsti plotą dar 12 milijonų kvadratinių pėdų. Taigi, per 6 metus plotas bus padidintas daugiau kaip 30 procentų. Tuo tarpu kai mūsų gyventojų skaičius nuo 1930 metų išaugo tik 45 procentais, valstybinių tarnautojų per tą patį laiką padaugėjo 300 procentų. Dabar mūsų šalyje jų yra 2,400,000. Federalinės vyriausybės išlaidos baisiai išpūstos. Vienam žmogui federalinėje vyriausybėje dabar išleidžiama 5.5 karto daugiau lėšų. Augančiajai biurokratijai patalpinti vyriausybė planuoja statyti naujus pastatus, kurie atsieis nuo 6 iki 8 bilijonų dolerių.

Istorija moko, kad nacijos vystosi ir keičiasi. Visi mes žinome apie Romos imperijos klestėjimą ir žlugimą. Jungtinės Valstijos šiuo atžvilgiu nėra išimtis. Mūsų šalyje pamažu atsiranda naujos valdančiosios grupės. Kartais tokios grupės pavirsta oligarchija. Mūsų šalis kapitalistinė, tad aukštesnieji kapitalistai turi didžiulę valdžią. Karai ne tik nepanaikino šios valdžios, bet net padidino ją, nes milijonieriai - magnatai įgijo bilijonus ir bilijonus dolerių.

Šiuo metu Jungtinėse Valstijose susiliejo trys valdančiosios grupės, kurios ir sudaro užkulisinę oligarchiją arba valdantįjį elitą. Jų tarpe mes aptinkame korporacijų vadovus, politinius vadus ir karinę hierarchiją. Jeigu kas nori tapti prezidentu, jis priverstas užtikrinti sau visų trijų grupių paramą.

Šis valdantysis elitas laiko esant naudinga skiepyti liaudžiai nuolatinės karo grėsmės jausmą, skelbti, kad gresiąs pavojus nacijai, jos klestėjimui. Tai įgalina kongresą pritarti biudžetams, siekiantiems iki 80 bilijonų, iš kurių korporacijų direktoriai pasiglemžia didesniąją dalį.

Komerciniai žmonės ir militaristai, du sluoksniai, sudarą valdantįjį elitą, jeigu, žinoma, jie turi pakankamai lėšų, įstengia finansuoti tas politines grupes, kurios dirba jų labui. Taigi, mūsų šalyje yra vaizdus politinis triumviratas.

Karinė ekonomika Jungtinėse Valstijose dabar virto kažkokiu pastoviu dalyku. Korporacijoms ir karinei klikai šiuo momentu naudinga nuolat bauginti liaudį ir kalbėti apie nesiliaujančią komunistų sudaromą karinę grėsmę, kurią pašalinti esą galima tik viešpataujant kariškiams. Tokia padėtis įgalina leisti astronomines sumas kariniams reikalams, ir į finansų valdovų kišenes srūva bilijonai dolerių. Tad dabar galima, tur būt, Amerikos kapitalizmą apibūdinti kaip karinį kapitalizmą. Kalbėdamas su žmogumi, dirbančiu statybos darbuose įrengiant nutūpimo aikšteles mūsų aviacijos bazėms užsienyje, šių eilučių autorius jį paklausė, ar teisybė, kad visos šios išlaidos taip reikalingos mūsų saugumui. Šisai atsakė: "Aviacijos bazės smarkiai paseno dėl tarpžemyninių balistinių raketų, bet užtat jos mums duoda milijoninius pelnus."

Vadinasi, politiniam triumviratui naudinga įamžinti karo baubą, teigiant, jog turime būti nenugalimi kariniu atžvilgiu, kad galėtume išlikti gyvi.

Taigi, mes matome evoliuciją tikrųjų Amerikos šeimininkų tarpe. Šiuo momentu valdžia mūsų šalyje sukoncentruota jungtiniame politikų, turtingųjų komercinių žmonių ir karinių magnatų valdyme. Tačiau už jų stovi liaudis, ir jeigu prasidės rimta depresija, ši valdžia ir kontrolė gali būti sukrėsta ir iš pagrindų pakeista.

ISPANAI NESITRAUKS

Madridas. —Ispanijos fašistai ištraukė armiją iš poros vietų Maroke, bet jie sako, kad nesitrauks iš: Ceuta, Mellila prieplaukų ir penkių salų Viduržemio jūroje, Maroko pakraštyje.

MIAMI, FLA.

Š. L. Klubo veikla; V. Stankaus raportas iš Lietuvos

Pietinėje Floridoje dabartiniu laiku yra šilumos ir uraganų sezonas. Bet kol kas dar nebuvo ir nesimato pavojingų vėtrų. Bet žmonės tinginiauja, laukia vėsesnio oro. Ir Socialis Lietuvių Klubas tik kartą į mėnesį susirenka į mitingą.

Vienok didesnius parengimus pavaduoja mažesni varduvių ir gimtadienių parengimėliai.

Rugpiūčio 27 d. turėjome labai vykusią ir skoningai paruoštą viešnagę pas Sofiją ir Joną Thomsonus, taip sakant, jų rezidencijoj po lapuotu medžiu. Thomsonų svečiai buvo vaišinami skaniais ir įvairiais valgiais ir gėrimais.

Apart skanių vaišių, tarp svečių ėjo įvairūs pasikalbėjimai vietiniais ir tarptautiniais klausimais. Ir štai, gražiame pokilyje įvyksta ir nemaloni nelaimė. Mrs. Koch, betalkininkaudama svečių priėmimui, paslysta ir užsigauna koją. Manyta, kad tai tik menkniekis, bet reikėjo kreiptis prie gydytojo. Ir net už savaitės laiko Mrs. Koch atvyko į Socialio Lietuvių Klubo mitingą dar su aprišta koja ir pasiremdama kriukučiu. Linkime Mrs. Koch greitai pasveikti.

Klubo mitinge

Rugsėjo 3 d. Žekonių kieme įvyko Socialio Lietuvių Klubo susirinkimas ir pietūs. Iš raportų paaiškėjo, kad klausimas įsigijimo nuosavos patalpos dar nėra miręs. Komisija vis teiraujasi tinkamos vietos ir jau kai ką numato. Lauksime pilnesnio raporto tuo klausimu.

Taip pat L. S. Klubas nariais vis auga. Išde jau yra arti 5 tūkstančių dolerių. Taip pat kalbėta apie ateinančio sezono kultūrinę veiklą.

Baigus mitingą, klubo viec-pirmininkas Vigenas pakvietė paskutinės šio sezono turistų grupės dalyvį V. Stankų pakalbėti apie savo kelionės įspūdžius Lietuvoj. V. Stankus patiekė pilnai patenkinantį pranešimą iš savo kelionės. Jam tenka kreditas ne tik už tai, ką jis pasakė, bet ir už tai, KAIP pasakė. Stankus atpasakojo savo įspūdžius ir patyrimus labai nuosekliai ir be jokių "notų" bei užrašų. Žinoma, pakartoti Stankaus raportą būtų perdaug rašinys. Veikiausiai jis pats plačiau apie tai parašys.

Trumpai sakant, Lietuva labai daug pasikeitus. Išaugę nauji fabrikai, pristatyta ir statoma nauji gyvenamieji namai. Žmonės gerai pavalgę ir gražiai apsirengę, jaunimas linksmas, gyvas. Jaunamečiai vaikai gerai auklėjami ir prižiūrimi. Moterų-merginų puošnumas nesiskiria nuo amerikiečių. Mokslas, sveikatos priežiūra veltui. Gatvės švarios, keliai asfaltuoti, geri. Lietuva ir geografiniai daug pasikeitus. Bet, žinoma, dar ne viskas rožėmis žydi. Dar yra ir trūkumų.

Stankaus raportas ir kitų turistų raštai, tilpę spaudoje, išryškina ir tuos Lietuvos priešų šmeižtus. Paaiški, kad dauguma turistų vyksta Lietuvon asmeniniais, siaurais sumetimais. Jiems rūpi ne Lietuvą kaip šalį pamatyti, bet savus gimines. Jie pamiršta, kad Lietuvoje dar eina klasių kova, socialinė revoliucija. Ten dar yra "nukentėjusių," dabartinės santvarkos priešų, sabotažninkų. Kai kurie turistai randa tokių elementų tarp savo giminių. Iš jų jie girdi tik tai, kas bloga, asmeninius nepasitenkinimus. Ir čia sugrįžę tokie turistai gieda savo giminių giesmę, smerkia visą šalies santvarką.

Antra, kai kurie turistai pamiršta ar nežino, kad tarp Tarybų šalies ir Amerikos dabartiniu laiku yra daugiau negu kada pirmiau įtempti politiniai santykiai. Amerikoj Tarybų šalies turistams yra uždarytos kai kurios zonos. Jei tu eisi ten, kur uždrausta, būsi areštuotas ir išdeportuotas. Taip yra ir Tarybų Lietuvoj, ne visur turistai leidžiami. Ir jei iš turistų randasi tokių storžievių, kurie bando priešintis šalies potvarkiams, bando išsiskirti iš savo grupės ir eiti, kur jie nori, jie tampa sulaikyti. Na, ir nekantrūs turistai pradeda rėkti, kad juos varžo, sekliai sekioja.

Šiuo klausimu Stankus tinkamai atsakė. — Ar leido aplankyti tavo gimines? Stankus atsakė: *taip, leido.* Žinoma, jis turėjo užsimokėti už kelionę. Tai paprasta, visur taip yra. Bet kaip jis aplankė savo gimines, ar pats vienas? Ne, jam davė palydovą. Na, tai ir čia jau seklys! O tai tik priešų paskleistas baubas.

Kai kurių turistų giminės gana toli gyvena, kelionė ilga. Lietuvoje, kaip sakėme, yra dar buržuazinių-smetoninių liekanų, kurie bile žalą gali padaryti. O Lietuvos vyriausybė atsakinga už kiekvieno turisto saugumą kaip svečio ir kaip Amerikos piliečio. Bile provokacija gali padaryti didelius nuostolius šaliai.

Pagaliau, į Tarybų šalį, taip pat ir į Lietuvą, gali atvykti ne tik jos draugai, bet ir priešai, šnipai. Ypač dabar, kuomet iš Berlyno, iš Vakarų Vokietijos kyla naujo karo dūmai, vyriausybė būtų neatsakinga prieš savo piliečius, jei ji nesirūpintų savo šalies apsauga. Pažangiečiai turistai, kurie vyksta savo tėvų kraštą aplankyti, turėtų suprasti šių dienų paaštrėjusią padėtį. Veikiausia dauguma jų ir supranta.

Ramstis

Pranešimas!

BROCKTON, MASS.

Rudeninis spaudos piknikas įvyks Rugsėjo-September 17 d., Olympia Parke, Worcester, Mass.

Bus gera programa, dalyavus Brooklyno Aido Choro Moterų Kvartetas, Worcesterio duetas: Ona Dirvelienė ir Jonas Sabaliauskas.

Publikoje bus daug svečių iš kitų valstijų. Montelliečiai, kurie norite važiuoti automobiliais į minimą pikniką, tuojau kreipkitės į G. Šimaitį arba Chas. Ustupą, jie aprūpins jus nuvažiavimu į pikniką. Turėsite linksmą kelionę ir linksmai praleisite laiką piknike. Piknike susieisite su daugeliu savo senų pažįstamų ir pasikalbėsite.

LLD 6 kp. komitetas

SOCIALISTAI PRIEŠ DE GALLE PLANUS

Paryžius. — Francūzijos Socialistų partijos deputatai išstojo prieš De Gaulle planus Alžyro reikaluose. Kaip žinia, Alžyre randasi tik vienas milijonas francūzų, o dešimt milijonų alžyriečių, bet De Gaulle palaiko Alžyro francūzus.

Pittsburgh, Pa.

Filmai iš Lietuvos bus ilgai atmintyje

ALDL Centro sekretorius draugas J. Grybas su savo pagelbininkais Briedžu ir Varaška yra pasiryžę ilgai kelionei skersai Ameriką su filmais iš Lietuvos. Mes, pittsburgiečiai, gal esame laimingiausi, nes maršrūtas prasidėjo su Pittsburghu. Rugsėjo 4-tą ir 5-tą vakarais filmai buvo rodomi LDS 160 kp. name, 1024 Beaver Ave., N. S.

Rengė LDS 8-ta apskritis.

Nežinau, ar draugas J. Grybas pittsburgiečiams pataikaudamas, ar jau jis taip yra nusistatęs, bet parodė per du vakarus labai daug filmų, kaip tai: "Tarybų Lietuvos Dainų šventė", "Nemunas keičia vagą", "9-tas fortas", "Joninės", "10 dienų Lenkijoj", "Pionieriai", "Yra šalis", ir "Žydėk, jaunyste!" Jis sakė, turi ir dar daug įvairių filmų. Filmų paveikslai gražūs, balsas labai aiškus, o gal dėl to taip viskas gražiai išėjo, kad J. Grybas yra patyręs paveikslų rodyme. Publikos buvo daug, galėjo būti dar daugiau. Visi buvo labai užganėdinti ir džiaugėsi.

Rugsėjo 5-tos vakarą buvo padaryta trumpa pertrauka paveikslų rodyme. "Kol aparatas atvėso", LDS 8-tos apskr. valdyba, ypač draugė Uršulė Paich, pakvietė publiką ir operuotojus į šalimą svetainę prie šaltos vakarienės ir karštos kavutės. Tas viskas buvi visiems suteikta veltui. Po to vėl grįžo prie filmų.

Paveikslai užsibaigė vėlai Publika skirstėsi namo labai patenkinta. Visi kalbėjo, ir džiaugėsi Lietuvos vaizdais. Lauksime daugiau parengimėlių Pittsburghe. Kas bus sekančio?

J. M-kas

Plymouth, Pa.

Rocky Glen Parke SLA 7-ta apskritis suruošė išvažiavimą atžymėjumui SLA 75 metų—deimantinio jubiliejaus.. Įvyko rugp. 27 d.

Buvo ir programa iš kelių dainelių ir kalbėtojų. Ją atidarė apskr. pirmininkas Adomas Miliauskas ir, po trumpos kalbos, programos vedėja perstatė Anelę Bajorienę. Lucille Maceina ir Agnes Caffrey sugiedojo Amerikos himną. Caffrey dar sudainavo dvi lietuviškas daineles solo, gi Maceina sudainavo vieną lietuvišką ir kitą angliską solo. Dainos skambėjo pusėtinai gerai.

Kalbėjo: buvęs SLA prezidentas S. Gegužis, lietuvis advokatas, o dabar jau teisėjas — Judge of the Orphans' Court — E. W. Lopatto, svetimtautis teisėjas (kurio pavardės neatmenu), ir Povilas P. Dargis, dabartinis SLA prezidentas. Jie kalbėjo apie pačios organizacijos reikalus, lietuvybės išlaikymą.

Abu teisėjai savo angliškose kalbose pasveikino SLA vadus ir lietuvius abelnai. Jie neiškentė nekrimstelėję, kad būk "Lietuva yra po komunizmo priespauda". Bet jų kalba labai mažai kas domėjosi, nes tokios kalbos jau tiek nusidėvėję, kad niekas jų nenori nei klausytis

Abelnai imant, dabar ir skirtingų pažiūrų žmonės daug švelniau ir rimčiau diskutuoja politiniais klausimais. Kad ir šiame piknike, teko nugirsti būrelius žmonių besikalbant apie Lietuvą ir Rusiją. Jau nesigirdi tokių karščiavimosi ir plūdimų Rusijos. Dabar jau girdisi prasitarimai, kad, ką gi padarysi, rusai aukštai mokyti ir jau labai galingi, o ir pati mūsų Lietuva su jais kartu žygiuoja. Tik kai kurie naujieniniai ir keleiviniai piktai vapalioja prieš Lietuvą ir bolševizmą.

V. Ž.

Žinios iš Lietuvos

Kino menas į pagalbą medicinai

VILNIUS. — Lietuvos Kultūros ministerija, Lietuvos Sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikinė profesinių sąjungų taryba ir Politinių ir mokslinių žinių skleidimo draugijos valdyba nutarė šių metų rugpiūčio mėnesį respublikos rajonuose ir miestuose organizuoti sanitarinio švietimo kino filmai, rengiami sveikatos apsaugos darbuotojų, lektorių, mokslininkų pasisakymai, parodos, apie pasiekimus darbo žmonių sveikatos apsaugos srityje.

Gyventojų poreikiams patenkinti

PLUNGĖ. — Rajono vartotojų kooperatyvų sąjunga plečia prekybos ir visuomeninio maitinimo įmonių tinklą. Naujos valgyklos atidarytos Kuliuose ir Šateikiuose. "Švyturio" kolūkyje statomas valgyklos-parduotuvės pastatas. Žlibinų ir Grumblių kolūkiuose iš surenkamų konstrukcijų dar šiais metais bus pastatytas naujos parduotuvės. Alsėdžiuose numatyta atidaryti maisto produktų parduotuvę be pardavėjo.

RESPUBLIKINĖ VAISIŲ PARODA

Respublikos Ministrų Taryba priėmė nutarimą šių metų spalio mėnesį organizuoti Vilniuje respublikinę vaisių parodą. Parodos tikslas — visokeriopai skatinti sodininkystės vystymą respublikoje, pritraukti prie vaismedžių auginimo ir vaisių selekcijos darbo plačius darbo žmonių sluoksnius.

Parodos dalyviai, pasiekę geriausių rodiklių, bus premijuoti. Žemės ūkio ministerija ir Kultūros ministerija išleis brošiūrą, apibendrinančią darbo patyrimą sodininkystės ir vaisių selekcijos vystymo srityje.

PEDAGOGAI—TĖVAMS

Šiauliai. — Dviračių gamyklos vaikų darželio pedagogai organizavo per įmonės radijo mazgą paskaitų ciklą komunistinio vaikų auklėjimo klausimais. Paskaitos skiriamos tėvams, turintiems ikimokyklinio amžiaus vaikus, bet nesinaudojantiems darželio paslaugomis. Darbininkai jau išklausė pirmojo auklėtojos Antaninos Šešplaukienės pašnekesio "Asmeninio tėvų pavyzdžio įtaka vaikų auklėjimui".

Paskaitos bus skaitomos du kartus per savaitę. Tėvai išklausys pašnekesius apie religinių prietarų žalą, teisingą vaiko dienos režimą, darbinį auklėjimą ir kitais klausimais.

JAUNIMAS STUDIJUOJA

Šiauliai. — Miesto įmonių ir įstaigų jaunieji gamybininkai ir tarnautojai aktyviai dalyvauja jaunimo politinio švietimo rateliuose "Nuo suvažiavimo iki suvažiavimo", kur dėstomos medžiagos pagrindą sudaro partijos Programos projektas. Tokių ratelių mieste dabar yra jau daugiau kaip keturiasdešimt, ir jų skaičius kasdien auga. "Verpsto" fabrike, baldų kombinate, respublikinėje ligoninėje susikūrė net po 5 ir daugiau ratelių.

SKALDO ANGLŲ UNIJAS

Londonas. — Anglijos unijų Kongresas išmetė iš savo eilių Electrical Trades uniją, kuri turi 250,000 narių ir yra septinta savo dydžiu. Reakciniai Kongreso vadai kaltina, kad unijai vadovauja komunistai.

Maskva. — Chruščiovas besilankydamas Francūzijos parodoje ir žiūrėdamas į modernistų paveikslus, sakė: "O aš vis manau, kad paveiksle turi būti aišku, kur yra karvė, ir kur yra arklys".

KRISLAI

Tąsa iš 1-mo pusl.)

čius, kunigas Vaškys ir kunigas Prunskis.

Ką tie akių muilintojai bendro turi su mokslu? Ogi nieko. Kaip ugnis nesuderinama su vandeniu, taip maldos ir mišios su mokslu.

—:—

Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų atnaujinti atominių bombų bandymai dar kartą storai pabrėžia tą jau gerai žinomą tiesą, kad žmonijos išsigelbėjimui nuo susinaikinimo tėra vienas teisingas ir tiesus kelias, tai kelias pilno, visiško ir visuotinio nusiginklavimo.

Gerai, kad tą didžiąją tiesą pripažino ir neutrališkųjų šalių konferencija Belgrade.

Kai nelabai seniai Tarybų Sąjungos premjeras Chruščiovas Jungtinių Tautų Asamblėjoje viso socialistinio pasaulio vardu pasiūlė visuotinio ir visiško nusiginklavimo planą, daugeliui atrodė utopiška svajonė. Dabar kas kita. Dabar noromis ar nenoromis visas pasaulis turi pripažinti, jog tai vienintelis praktiškas planas išsigelbėjimui.

Būsimosios Asamblėjos visų darbų dėmesio centre turės būti nusiginklavimas. To siekia socialistinės šalys. Už tai pasisakė ir neutrališkosios šalys.

—:—

Po gana ilgos kelionės po Tarybų Lietuvą sugrįžo LDS sekretorius Jonas Siurba. Jo pranešimui išklausyti šaukiamas masinis susirinkimas rugsėjo 16 dieną.

Neabejoju, jog šis pranešimas bus svarbus ir visiems

Sarnia, Canada. — Ontario ežere užsidegė tankeris "Imperial Hamilton", kuriame buvo 20,000 bačkų gazolino. Gesinant susižeidė 6 jūrininkai.

Paieškojimai

Mano tėvelis, Adomas Kreipavičius, yra kilęs iš Marijampolės apskrities, Asavos kaimo, Liubavo valsč. Jo trys broliai ir sesutė yra Amerikoj. Norėčiau su jais susisiekti. Lietuvoj būvo likusi ir kita tėvelio sesuo, vardu Jieva, buvo ištekėjusi už Kavaliausko. Prašau gimines atsiliepti arba apie juos žinančius pranešti sekamu adresu: Juozas Kreipavičius, Suv. Kalvarija, S. Nėries g-vė, nr. 4, Lithuania, USSR.

Ieškau mamos sesers, Normantienės Pranciškos. Mano mama — Domicelė Paulauskaitė Šmotienė, žmona Jono. Gerai neatsimenu, ar jos buvo ne vieno tėvo ar ne vienos motinos, o gal pusseserės. Žinau, mama mirė 1948 metų spalio 16 d. Prašau susisiekti sekamu adresu: Juozas (s. Jono) Šmotas, Telšių rajonas, Judrėnai, Lithuania, USSR.

Ieškau savo brolio Mikšto Albino, s. Antano. Jis anksčiau gyveno Boston, Mass. Taip pat ieškau ir savo sesers Onos Mikštaitės. Nežinau, kaip jos pavardė dabar. Prašau juos pačius, ar vaikus, ar ką nors kitą juos žinantį pranešti man sekamu adresu: Emilija Mikštaitė-Paulauskienė, Joniškio rajonas, Skaistgirio paštas, Alsių kaimas, Lithuania, USSR.

South Boston, Mass.

VAKARIENĖ

RUOŠIA ALDLD 2 KUOPA

Šeštadienį, Rugsėjo 16 September

Pradžia 6:00 val. vak.

KLUBO SALĖJ —:— 318 W. BROADWAY

Po vakarienės kalbės neseniai sugrįžę iš Lietuvos turistai

Dėmesio! BUS IR KITI ŽYMŪS SVEČIAI IŠ TOLIAU.

Tad prašome southbostoniečius ir apylinkinius dalyvauti. Skaniai pavalgysite ir išgirsite įdomių kalbų.

Kviečia **Rengimo Komisija**

New Haven, Conn.

LDS 16 Kuopa rengia 30 metų sukakties pietus su koncertine programa, įvyks **sekmadienį, Rugsėjo-September 17 d., pradžia 1-mą val. dieną, L. S. Klubo salėje, 243 Front St.**

Prašome įsitėmyti, kad pietūs bus duodami lygiai pirmą valandą dieną. Tuojau po pietų bus geras koncertas, kurį atliks **Laisvės Choras iš Hartfordo.**

Šiame bankete dalyvaus asmenys iš LDS centro valdybos, kurie tik ką grįžo iš Lietuvos. Vėliau seks muzika ir lietuviški šokiai.

Pietų ir koncerto lėšų padengimui kainuos $2.00 asmeniui. Komisija prašo visus atsilankyti paskirtu laiku, kad nereiktų vieniems kitų lūkuriuoti.

Rengėjai

Worcester, Mass.

Spaudos Paramai Didysis

PIKNIKAS

Bus Olympia Parke

Gražią Dainų Programą Atliks

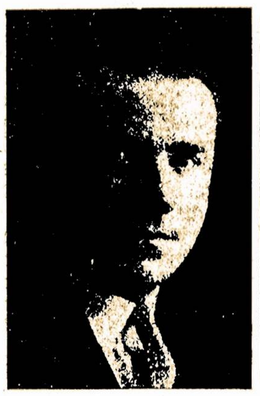

Jonas Sabaliauskas

Ona Dirvelienė

Duetui akompanuos Jonas Dirvelis

BROOKLYNO AIDO CHORO MOTERŲ KVARTETAS

Nellie Ventienė, Ona Čepulienė, Nastė Buknienė, Kostė Rušinskienė

Vadovaujamas Mildred Stensler

Įvyks Sekmadienį

Rugsėjo 17 September

Tikimės turėti svečių iš Kalifornijos

Mirė "Tėvynės" redaktorius M. Vasil-Vasiliauskas

Rugsėjo 7 d. Queens General Hospitalyje, Niujorke, mirė SLA organo "Tėvynės" redaktorius M. Leonas Vasil-Vasiliauskas. Penktadienį SLA sekretorė B. Pivaronas telefonu suteikė man tokių apie velionį žinių: Vasil-Vasiliauskas buvo apie 64 ar 65 metų amžiaus. Viengungis. SLA priklausė per 40 metų, o "Tėvynę" redagavo per pastaruosius 14 metų. Jo palaikai, sakė sekretorė, bus pašarvoti Garšvos šermeninėje Brooklyne. Kurią dieną tikrai jį laidos, Mrs. Pivaronas sakė, dar nėra žinių, bet gal būt rugs. 11 d. Mat, laukiama atvykstant jo giminaitės, kuri tvarkys visus laidojimo reikalus.

—:—

Su M. L. Vasiliausku man teko susipažinti seniai, prieš daugiau kaip 40 metų, dar South Bostone. Kurį laiką jis, rodosi, dirbo "Sandaros" spaustuvėje, vėliau gavo linotipininko darbą "Tėvynės" spaustuvėje Niujorke. Tuomet irgi tekdavo su velionim dažnai susitikti ir pasikalbėti. Jis neretai atvykdavo į mūsu organizacijų pramogas. Buvo sukalbamas žmogus, griežtai nusistatęs prieš ano meto gegužinę-vitaitinę politiką Susivienijime.

Mirus "Tėvynės" redaktoriui Pr. Bajorui, SLA Pild. Taryba paskyrė Vasil-Vasiliauską laikraščio redaktorium. Tai, girdi, Susivienijimui pigiau atsieisią, nes Vasil, be redaktoriaus darbo, galėsiąs ir spaustuvėje dirbti.

Didelių žurnalistinių gabumų velionis netūrėjo, bet jų jam ir nereikėjo: jis tik privalėjo klausyti "vadų", tokių, kaip P. Grigaitis, SLA Apšvietos komiteto narys. O tai reiškė: turėjo "Tėvynėn" talpinti visokį "vaduotojų" brudą, šmeižti Tarybų Lietuvą — to ir užteko: redaktoriaus vieta jam buvo užtikrinta. Del to "Tėvynė" buvo paversta priešišku Lietuvai laikraščiu.

Jokios teigiamos Lietuvos atžvilgiu žinelės tu negalėjai "Tėvynėje" rasti nė su žiburiu: tik šmeižtai ir šmeižtai, tik "veiksnių" plepalai.

Pastaruoju metu M. L. Vasil pradėjo negaluoti: sakoma, širdies veiksmai ir regėjimas ėmė silpnėti. O gal ir krimtimasis dėl tos politinės balos, į kurią jį istūmė "veiksniai", paskubino mirtį.

Ne kartą mes "Laisvėje" dėl "Tėvynės" turinio darėme pastabų. Atmenu, prieš apie pora metų sutikau vieną iš SLA pastogės darbuotoją, ir aš jam priminiau, kad Vasli-Vasiliauskas labai blogai daro versdamas "Tėvynę" būti "veiksnių" organu. Į tai tasai asmuo man atsakė:

—Tai ką, jūs norite, kad žmogus atsidurtu bedarbių eilėsna?.. Jeigu jis išspausdintų "Tėvynėj" nors vieną objektyvią apie Lietuvą žinią, Grigaitis su savo klika jį tuojau iš redaktoriaus vietos išėstų...

R. M.

J. Siurbos prakalbos rugsėjo 16 d., šį šeštadienį

Aną vakarą turėjome LDS pirmos kuopos susirinkimą, kuriame radosi ir Jonas Siurba, LDS sekretorius, tik ką grįžęs iš apsilankymo Lietuvoje ir kitose keliose Europos šalyse. Visi susirinkime buvę pageidavo, kad jis ką pasakytų iš savo įspūdžių lankydamas Lietuvą ir kitas šalis. Jis sutiko su tuo pageidavimu, bet pasirodė, kad jo kalba be galo visiems įdomi ir kad jis labai daug ko turi pasakyti. Tam reikia daug laiko, o po susirinkimo jo daug nėra. Tuomet visi vienbalsiai nutarė, kad jam reikia rengti specialias prakalbas, kur jo tą taip įdomią ir informatyvią kalbą galėtų ir daugelis kitų išgirsti.

Jono Siurbos prakalboms parinkome dieną labai gerą — šeštadienio vakarą, 6:30 valandą, September-rugsėjo 16, "Laisvės" svetainėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park'e. Iš Brooklyno ir Manhattano važiuojant, reikia važiuoti Lefferts Blvd. traukiniu ir išlipti Oxford stoty.

Jeigu kada manimi nepatikėjote, tai dabar patikėkite ir atvykite į Jono Siurbos prakalbas, nes užtikrinu, kad ne tik nesigailėsite atvykę, bet dar džiaugsitės ir man būsite dėkingi už šį pranešimą. *A. Gilman*

Prie marių miške vėl ruošiami nepaprasti pietūs

Ir vėl mes kviečiame visus ir visas išvažiuoti su mumis į pajūrį ir gražų mišką ir smagiai prie užkandžių ir vaišių praleisti visą popietę. Išvyka įvyks šio mėnesio 24 d., sekmadienį. Pietūs bus duodami tarpe 12 ir 1 val. dieną.

Šitie pietūs bus nepaprasti tuo, kad pirmu kartu gausite ten pat iškeptą dar karštą "charcoal steak." Tai bus pilni šviežio steiko pietūs su bulvėmis ir kitkuo. Na, o apie pavakarę dar bus duodami taip pat vietoje iškepti karšti "hot dogs." Vadinasi, turėsite progą būti sočiai pasivalgę visą dieną!

Bet kurie norėsite su mumis šioje jaukioje išvykoje dalyvauti, turite iš anksto užsisakyti vietą (užsiregistruoti). Steiko ir vaišių bus gaminama tik tiek, kiek turėsime iš anksto užsisakiusių vietų.

Galite užsiregistruoti pas Vincą Venckūną arba Juozą Zajankauską. Taip pat galite užėję arba telefonu pašaukę vietą užsisakyti "Laisvės" raštinėje. Ypač prašome draugų, kurie turite automobilius, mums padėti publiką nuvežti. Išvažiuosime nuo Kultūrinio Centro Ozone parke 11 val. ryto.

PASARGA: Jeigu tą dieną pasitaikytų nepalankus oras dėl išvažiavimo į girią, tai bus pietūs su vaišėmis duodami "Laisvės" salėje. Čia jau turėsime "broiled steak" pietus. Matote, jūs nieko nepralaimėsite.

Išvykos rengėjai

LLD 1-osios Kp. Nariams

Mūsų kuopos susirinkimas įvyks rugsėjo 15-os vakaro 7:30. CK nominacijos ir kuopos svarbūs reikalai. Prašome visus narius dalyvauti. **Valdyba**

Wagner laimėjo nominacijas; Tammany Hall gavo smūgį

Po aštrios kampanijos, po ilgo švaistymosi stipriais žodžiais ir purvų gniužtėmis, įvyko Niujorko miesto pareigūnų į valdžią nominacijos.

Tammany Hall politikieriai su De Sapio priešakyje pasiryžo nestatyti dabartinio miesto majoro Wagnerio kandidatu kitam terminui. Jie visi susiuostė ir nutarė statyti savo kandidatu valstijinį kontrolierių A. Levittą.

Balsavimuose galėjo dalyvauti tik užsiregistravę demokratais piliečiai. Į juos Tammany Hall politikieriai ir kreipėsi, sakydami:

Wagneris nėra geras demokratas, atmeskime jį, balsuodami už Levittą.

O Wagneris sakė:

—Kas balsuos, kad aš būčiau kandidatas miesto majorui, tas balsuos prieš Tammany Hall diktatūrą, prieš nešvarių politikierių kliką.

Balsavimai įvyko praėjusį ketvirtadienį. Balsų paducta:

Už Wagnerį — 451,188

Už Levittą — 291,441

Vadinasi, Wagneris laimėjo didžiule balsų dauguma. Tammany Hall politikieriams užduotas smūgis.

Net ir "pats" De Sapio buvo išverstas iš vietos. Jo distrikte (Greenwich Village) jis tegavo 4,745 balsus, o jo oponentas James S. Lanigan — 6,165.

Į balsavimo rezultatų smulkmenas neiname; paduodame tik tuos balsus, kurie liečia majorą.

Wagneris sako: dabar jis bandysąs laisvai apvalyti Niujorką nuo Tammany Hall politikierių Gerai, lai apvalo. Tam laikas!

Miesto valdininkų rinkimai įvyks lapkričio 7 dieną. Prieš Wagnerį respublikonai stato L. J. Lefkowitzių. Tikimasi, kad Wagneris lengvai rinkimus laimės, kadangi jį remia darbo unijos ir visi pažangesni žmonės.

Jei taip bus, tai bus užduotas smūgis ir gubernatoriui Rockefelleriui ir visiems respublikonams.

"Brotherhood Party" ir kas toliau?

Yra žmonių, kurie daug vilčių deda ant neseniai Niujorke gimusios "Brotherhood Party" (Brolybės partijos). Jie mano, kad jau šiuose miesto valdžios rinkimuose naujoji partija vaidins svarbų vaidmenį. Mat, ji stipriausiai remia Roberto Wagnerio kandidatūrą į miesto majoro vietą. Jos sąrašu paduoti balsai gali išspręsti rinkimų rezultatus.

Brolybės partiją neseniai suorganizavo Didžiojo Niujorko darbo unijų centrinė taryba, kuri susideda iš lokalinių unijų. Tai organizuotų darbininkų politinis sukilimas prieš senąsias kapitalistines partijas. Tiesa, Niujorke jau daug metų gyvuoja Liberalų partija, bet tai partijai vadovauja socialdemokratai, kurių įtaka nėra didelė. Organizuoti darbininkai nenori su ta siaura oportunistine partija susidėti.

Taigi, Brolybės partija (Brotherhood Party) turi tvirtą, platų pamatą. Prie tų unijų, kurios ikūrė Brolybės partiją, priklauso milijonas su viršum organizuotų darbininkų. Tai juk didžiulė jėga.

Šiandien svarbus klausimas yra toks: ar Brolybės partija tapo įkurta tik laikinam šių rinkimų reikalui, ar kaipo pastovi Niujorko organizuotų darbininkų politinė išraiška? Kol kas, į šį klausimą atsakymo neturime. Darbo unijų vadai, kurie partijai vadovauja, nekalba apie jos ateitį.

Netenka nė kalbėti, jog susipratusių darbininkų pareiga smarkiausiai darbuotis darbo unijose, kad Brolybės partija liktų pastovi Darbo partija. Kad tokios plačios masinės partijos ne tik šiam didmiesčiui, bet ir visai Amerikai verkiant reikia, apie tai niekas neabejoja. Rimtos masinės trečios partijos atsiradimas Amerikos politiniame gyvenime būtų svarbiausias istorinis įvykis.

Gerai būtų, kad Niujorko Brolybės partija parodytų pavyzdį ir praskintų kelią visur visiems organizuotiems darbininkams politikoje veikti savistoviai, nepriklausomai, atskirai nuo didžiųjų kapitalistinių partijų. To seniai trokšta visa Amerikos pažangioji visuomenė. *B.*

J. Grybui atsitiko nelaimė Clevelande

Kaip žinia, mūsų Jonas Grybas pasileido į vakarus su maršrutu lietuviškiems filmams demonstruoti.

Bet praėjusį trečiadienį, rugs. 6 d., Clevelande jam atsitiko nelaimė: apie 10 val. vakaro važiuojant automobiliu, kaž koks neatsargus jaunuolis, paskui važiuodamas, trenkė į Grybo automobilio užpakalį.

Kalbėjausi su Jonu telefonu praėjusį penktadienį.

—Visą mano automobilio užpakalį surietė kaip kokią armoniką, — sakė jis. — Dabar automašina remontuojama; gal baigs šeštadienį.

—Ar nieko nesužeidė?

—Biskį sukrėtė Žebrienę, Varašką ir mane; Jaučiu ką tokio sprande. Bet nieko nesužeidė.

—Ar galėsite savo maršrutą baigti? — klausiu.

—Taip, galėsiu. Šeštadienį vyksiu į Detroitą; jei nebaigs remontuoti mano mašinos, važiuosiu kito kurio draugo.

—Kaip Pittsburghe vyko filmu demonstravimas?

—Gerai.

—Beje, ar avarijos metu filmų aparatas nebuvo sugadintas? — dar klausiu.

—Gal truputėlį užgavo ir jį. Šiandien pilnai patirsiu.

Palinkėjau Jonui ir su juo vykstantiems laimingai baigti savo ilgoką maršrutą.

Ns.

Netoli Lindeno, ant kolio Nr. 1, automobiliai susimušė kaktomis. Nelaimėje užmuštas 78 metų vairuotojas George Brown, kitame auto buvo sužeisti du jaunuoliai.

Tai buvo vienas iš gražiausių piknikų

Mūsų šauniojo dainosmeno kolektyvo Aido choro suruoštas piknikas Great Necke praėjusį sekmadienį buvo vienas iš jaukiausių ir gražiausių piknikų. Publikos atsilankė nemažai ir josios nuotaika buvo kuo puikiausia. Suvykę buvo meno mėgėjai, nuoširdūs Aido draugai ir prieteliai.

Programa buvo trumpa. Ji susidėjo iš dainų. Ją atliko pats choras. Kaip džiugu ir malonu vėl buvo girdėti mūsų Aidą dainuojant po vasarinės pertraukos! Ir jis dainavo harmoningai, gražiai. Mūsų mieloji Mildreda, kaip ir visados, pilna neišsemiamos energijos viskam vadovavo. Choro veikėjas Walteris Brazauskas pirmininkavo. Nepaprastai gražiai vėl pasirodė mūsų moterų kvartetas, kuriam taip gražiai padėjo savo galingu balsu Augustinas Iešmanta. Na, o kai ant galo buvo pakviesta visa publika su choru kartu sudainuoti porą dainelių, tai, tikiu, visas Greatnekas buvo sujaudintas.

Vis tiek man labai norisi, nežinau, pabarti ar pagirti keletą smarkių Great Necko vyrų. Jie yra buvę Pirmyn choro nariai. Tai balsai! Tai yra ko pasiklausyti! O kodėl jūs, broliai, negalėtumėte prisidėti prie mūsų Aido? Juk iš Great Necko važiuoti į Ozone Parką ima tik nepilną pusvalandį — beveik greičiau, negu iš Williamsburgo. Tingite, per anksti patys save sendinate, ot kas kaltas.

Atleiskite už išėjimą į laukus. Šis piknikas, be abejo, davė ypač gražios Aidui moralinės paramos.

Puiki proga visiems, turintiems balsą ir mylintiems dainą, prie Aido prisidėti. Kiti visi mes turime pasižadėti būti mūsų aidiečių nuolatiniais nuoširdžiais rėmėjais.

Nežinau, kas daugiausia pasidarbavo pikniko suruošime. Bet mačiau, kaip per visą dienelę tokiame karštame ore mažytėje virtuvėje sušilę triūsėsi aidietės Ona Čepulienė ir Bronė Keršulienė.

Beje, šiame piknike turėjome nepaprastą net ir iš "kito pasaulio" (iš tolimos Italijos) viešnią Kastanciją Menkeliūnaitę. Taip pat su mumis buvo labai senas pažangietis ir stambus mūsų spaudos ir viso judėjimo rėmėjas Jonas Smalenskas, kuris visas žiemas praleidžia Floridoje, o visas vasaras Baltimorėje. *Rep.*

Liaudies teatro nariams

Šiuo pranešu New Yorko Liaudies teatro nariams, kad, atsiradus reikalui, šios grupės pirmininkė ir sekretorius šaukia visų narių bei aktorių susirinkimą ant šio trečiadienio, rugsėjo 13, vakaro. Vieta—"Laisvės" salė. Laikas—7:30.

Sekretorius *S. V.*

TRYS MOTERYS MIRĖ NUO BIČIŲ ĮKANDIMO

Newton, N. J. — Per vieną savaitę New Jersey valstijoje jau trys moterys mirė nuo bičių įkandimo. Mirė A. H. Duffhaus iš Parsippany, o F. Anronici mirė praėjus tik 35 minutėms po įkandimo.

Dailininkė May Stevens tapybos parodoje

Džiugu pranešti, kad mums gerai pažįstama dailininkė May Stevens (Mrs. May Baranikienė, žmona veiklaus dailininko ir žurnalisto Rudolfo Baraniko) vėl su savo kūryba pasirodo parodoje, kuri prasidėjo rugsėjo 5 d. ir tęsis iki rugsėjo 16 dienos. Tapybos parodoje su savo kūryba dalyvauja visa eilė žymių Amerikos dailininkų, kaip tai: Evelyn Brackett, David Burliuk, Sylvia Carewe, Maxwell Gordon, Charles White ir kiti.

Šitoje parodoje mūsų mylioji May Stevens turi išstatius du kūrinius: "Freedom Riders No. 1" ir "Freedom Riders No. 2." Tai didžiulės meninės vertės kūriniai.

Paroda vyksta ACA Gallery, 63 East 57th Street, Manhattane. Kasdien atdara nuo 10 val. ryto iki 5:30 val. vakaro.

PIKTI BALSAI PRIEŠ TAIKOS ŠALININKUS

Kada Belgrade prasidėjo neprisijungusių valstybių konferencija, tai New Yorko komercinės spaudos korespondentai gaudė atskirus delegatų išsireiškimus ir džiaugėsi, kad konferencija "pasmerks Tarybų Sąjungą".

Bet konferencija pasisakė už taikos keliu sureguliavimą vakarinio Berlyno reikalų, už nusiginklavimą, nesikišimą į Kubos reikalus, prieš kolonializmą, už Alžyro ir Angolos laisvę ir pareikalavo, kad Jungtinės Valstijos pasitrauktų iš karo bazių kitose šalyse, jų tarpe ir iš laivyno bazės Kuboje. Komercinei spaudai tas baisiai nepatiko. New Yorko "Daily News" savo redakciniame konferencijos dalyvius net "bomais" išvadino.

Trys berniukai, tarp 8 ir 12 metų amžiaus, išmatų dėžėje rado rankinius retežius. Jie pabandė juos ir J. Peterson, 9 metų, susirakino sau rankas.

Nuėjo į policijos stotį ant Bergen St. ir Peterson, atkišęs rankas į policijos kapitoną, pareiškė: "Žiūrėk, ką aš ant rankų turiu. Noriu, kad juos nuimtumėte". Policininkai su specialėmis replėmis retežius nukirpo.

FILMAI

THE GREAT WAR

Šis filmas padarytas Italijoje ir vaizduoja Pirmojo Pasaulinio karo laikotarpio mūšius tarp Austrijos ir Italijos.

Žymusis italų aktorius Vittorio Gassman vaidina vyriausioje rolėje eilinį kareivį, kurio vaidyba priduoda daug svorio pačiam veikalui.

Karu prasidėjus jis pirmiausia bando išsipirkti iš armijos. Šiam planui nepasisekus, jis veda agitaciją tarp kareivių, aiškindamas, kad ne su austrais reikia kovoti, bet reikia sukilti prieš viso pasaulio kapitalistus ir išnaudotojus. Tačiau nerasdamas pritarimo kareivių tarpe, jis prisitaiko prie situacijos, bet nerodo entuziazmo mūšio lauke.

Neina savanoriu atlikti tam tikras misijas, papirkdinėjo kitus kareivius eiti į jo vietą. Sąmoningai išvengia, frontę būdamas, poros priešo atakų.

Deja, vėliau jis tampa atsitiktinai austrų suimtas. Tardymo metu jis neišduoda strateginės savo bataliono padėties ir už tai tampa sušaudytas. Nieks iš jo pulko nežino, kur ir kaip jis buvo dingęs, nieks nežino, kad jis žuvo už tėvynę...

Filme taip pat vaidina žymi italų aktorė Silvana Mangano, kuri vaizduoja paprastą gatvės merginą. Žinant, kuo jinai yra,—jos ieško kiekvienas iš fronto grįžęs kareivis.

Drama gera, nors, galima pasakyti, pakartojama. Būtų įspūdingesnė, jei nebūtų vietomis įterpta lengvo juomoro. Bet gal režisierius norėjo parodyti anų laikų italų eilinio kareivio galvoseną ir savotišką supratimą šiuo atveju.

Kadangi filmas italų kalba, tai angliški įrašai smulkių išsireiškimų nepaduoda, bet žiūrovui tas sunkumų nesudaro.

"The Great War" dabar galima pamatyti Trans-Lux teatre, 52 St. ir Lexington Ave., italų kalba, su angliškais parašais; taip pat galima matyti "Victoria" teatre, Broadway ir 48 St., tiesioginiame anglų kalbon vertime.

Kurie įdomaujasi užsienio filmais, pravartu pamatyti ši filmą ne tik dėl temos, bet ir dėl vaidybos.

H. F.

PASKUTINIS PARENGIMAS UŽBAIGIMUI "LAISVĖS" AUKSINIO JUBILIEJAUS

Šių metų lapkričio 12 d. įvyks "Laisvės" metinis koncertas. Tai bus paskutinis parengimas Brooklyne užbaigimui "Laisvės" auksinio jubiliejaus. Iš anksto pranešame apie šį koncertą todėl, kad norime pabrėžti, jog koncerto pasisekimas ir garbingas jubiliejaus užbaigimas gali būti tik tada, kai viso Didžiojo New Yorko ir apylinkės "Laisvės" skaitytojai ir abelnai apšvietą branginanti žmonės pasirūpins koncertą išgarsinti ir skaitlingai į jį atsilankys.

Prašome organizacijų lapkričio 12-tą nieko nerengti ir kviečiame jų narius būti "Laisvės" koncerte. Taipgi prašome "Laisvės" patriotų tą dieną nerengti privačių parių bei kitokių pokylių, kad nepakenkti "Laisvės" koncertui. Visi iš anksto pasiruoškite ir tikrai būkite "Laisvės" koncerte.

Koncertas bus Schwaben Hall, 474 Knickerbocker Ave., Brooklyn, N. Y., prasidės 3-čią val. popiet. Prašome nesivėluoti atsilankyti, nes rengėjai nori programą pradėti paskirtu laiku.

Jau rūpinamės geros programos sudarymu. Bus talentų iš tolimų miestų; bus solistų, grupių ir instrumentinių programos atlikėjų. Darbuojamės, kad sudaryti labai įdomią programą. Rengėjų užduotis—sudaryti gerą programą, o visuomenės dalykas—užpildyti svetainę publika.

"Laisvės" Administracija